

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΙΒ΄ – ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄

ΕΙΔΙΚΗ ΜΟΝΙΜΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΚΘΕΣΗ

ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κατά την Α' Τακτική Σύνοδο της ΙΒ΄ Περιόδου, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας συνεστήθη με την υπ' αριθμ. 9822/6761 από 15 Οκτωβρίου 2007 απόφαση του Προέδρου της Βουλής, σύμφωνα με το άρθρο 43Α΄ του Κανονισμού της Βουλής.

Η Επιτροπή συγκροτείται από 25 Μέλη και αποτελέσθηκε από τους Βουλευτές, κ.κ. Παναγιώτη Αδρακτά, Ελευθέριο Αυγενάκη, Αλέξανδρο Δερμεντζόπουλο, Κρινιώ Κανελλοπούλου, Ιωάννη Λαμπρόπουλο, Αριάδνη Μανούσου – Μπινοπούλου, Ιωάννη Μπούγα, Στυλιανό Νικηφοράκη, Γεώργιο Σαλαγκούδη, Γεώργιο Τρυφωνίδη, Κωνσταντίνο Τσιάρα, Νικόλαο Τσιαρτσιώνη, Δημήτριο Χριστοφιλογιάννη, Μαρία – Ελένη Αποστολάκη, Λεωνίδα Γρηγοράκο, Κωνσταντίνο Καρτάλη, Βασίλειο Κεγκέρογλου, Αναστασία – Σουλβάνα Ράππη, Κωνσταντίνο Ρόβλια, Χρήστο Χάιδο, Παρασκευή Χριστοφιλοπούλου, Κωνσταντίνο Αλυσανδράκη, Ιωάννη Ζιώγα, Αθανάσιο Λεβέντη και Ηλία Πολατίδη.

Πρόεδρος της Επιτροπής εξελέγη, στις 17 Οκτωβρίου 2007, ο κ. Παναγιώτης Αδρακτάς. Το αξίωμα του Α΄ Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατέλαβε ο κ. Χρήστος Χάιδος, του Β΄ Αντιπροέδρου ο κ. Κωνσταντίνος Αλυσανδράκης και του Γραμματέα ο κ. Αθανάσιος Λεβέντης.

Σύμφωνα με το άρθρο 43Α΄ του Κανονισμού της Βουλής, το πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής προσδιορίζεται ως ακολούθως:

«Αντικείμενο της επιτροπής έρευνας και τεχνολογίας είναι η παρακολούθηση των εξελίξεων στην επιστημονική έρευνα και την τεχνολογία και η αξιολόγησή τους. Επίσης, αντικείμενο της επιτροπής αυτής είναι η μελέτη και η παρακολούθηση

ζητημάτων βιοηθικής. Η επιτροπή συμβάλλει συμβουλευτικά στη λήψη αποφάσεων και στη χάραξη στρατηγικών τόσο για την έρευνα όσο και την τεχνολογία σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά, επιστημονικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά της χώρας μας.

Για την επίτευξη του σκοπού της η επιτροπή μπορεί να συνδέεται, επί θεματικής βάσης, με ανάλογες δραστηριότητες των κοινοβουλίων άλλων χωρών, διεθνών οργανισμών, κρατικών ή μη οργανώσεων, ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων κ.ά., επίσης να ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία, ιδίως εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογίας και της τεχνολογικής αποτίμησης, καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αντίστοιχων κοινοβουλευτικών σωμάτων».

Η Επιτροπή πραγματοποίησε 16 συνεδριάσεις, συνολικής διάρκειας 24 ωρών, περίπου, κατά τις οποίες εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των μελών της, ο Α΄ Αντιπρόεδρος της Βουλής, κ. Γεώργιος Σούρλας, ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κ. Ευριπίδης Στυλιανίδης, Ευρωβουλευτές, Ακαδημαϊκοί Καθηγητές, δημόσιοι λειτουργοί και εκπρόσωποι Φορέων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, όπως εμφανίζεται στο αντίστοιχο Κεφάλαιο της Έκθεσης.

II. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΛΗΘΗΚΑΝ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

1. Συνεδρίαση της 17^{ης} Οκτωβρίου 2007

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Εκλογή Προεδρείου.

2. Συνεδρίαση της 1ης Νοεμβρίου 2007

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ετήσια Συνδιάσκεψη της Ευρωπαϊκής Οργάνωσης Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Αποτίμησης Τεχνολογίας (5 και 6 Νοεμβρίου 2007), με θέμα: Η τροφή – κοινωνικά ζητήματα και σύγχρονες εξελίξεις.

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Πρόεδρο της Επιτροπής.

3. Συνεδρίαση της 13^{ης} Νοεμβρίου 2007

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής, σχετικά με τα συμπεράσματα της Ετήσιας Συνδιάσκεψης της Ευρωπαϊκής Οργάνωσης Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Αποτίμησης Τεχνολογίας.

4. Συνεδρίαση της 5^{ης} Δεκεμβρίου 2007

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Η επίδραση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Internet στους εφήβους.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσε ο κ. Γεώργιος Σούρλας, Α΄ Αντιπρόεδρος της Βουλής.

5. Συνεδρίαση της 6^{ης} Δεκεμβρίου 2007

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Τα μέλη της Επιτροπής είχε κληθεί να ενημερώσει ο Ευρωβουλευτής, κ. Νικόλαος Βακάλης, σχετικά με τη λειτουργία της αντίστοιχης Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας του Βρετανικού Κοινοβουλίου και τη συνεργασία της με την Επιστημονική Κοινότητα.

6. Συνεδρίαση της 16^{ης} Ιανουαρίου 2008**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Νοσηλεία νέων, με εξάρτηση από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Τα μέλη της Επιτροπής είχε κληθεί να ενημερώσει ο κ. Δημήτριος Καφετζής, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και Διευθυντής της Μονάδας Εφηβικής Υγείας της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής του Νοσοκομείου Παίδων.

7. Συνεδρίαση της 22ας Ιανουαρίου 2008**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Προϊστάμενο του Τμήματος Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής, κ. Εμμανουήλ Σφακιανάκη, σχετικά με το ζήτημα της ασφαλούς πλοήγησης των νέων στο Διαδίκτυο.

8. Συνεδρίαση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2008**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Κίνδυνοι από τον εθισμό στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου – Μέτρα προστασίας.

Τα μέλη της Επιτροπής είχαν κληθεί να ενημερώσουν οι κ.κ. Βασίλειος Ασημακόπουλος, Ειδικός Γραμματέας Ψηφιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και Εμμανουήλ Σφακιανάκης, Προϊστάμενος του Τμήματος Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής.

9. Συνεδρίαση της 14^{ης} Φεβρουαρίου 2008**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Κίνδυνοι από τον εθισμό στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου – Μέτρα προστασίας.

Τα μέλη της Επιτροπής είχε κληθεί να ενημερώσει η κυρία Μαρία Παναγιωτοπούλου – Κασσιώτου, Ευρωβουλευτής και μέλος της Επιτροπής Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

10. Συνεδρίαση της 28^{ης} Φεβρουαρίου 2008**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Κίνδυνοι από τον εθισμό στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου – Μέτρα προστασίας.

Τα μέλη της Επιτροπής είχαν κληθεί να ενημερώσουν η κυρία Μένη Μαλλιώρα, τέως Ευρωβουλευτής, Επίκουρος Καθηγήτρια Ψυχιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Πρόληψη και τον Έλεγχο των Νόσων και ο κ. Νικόλαος Κουλούρης, Αντιπρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ.).

11. Συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 2008

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Κίνδυνοι από τον εθισμό στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου – Μέτρα προστασίας.

Τα μέλη της Επιτροπής είχε κληθεί να ενημερώσει η κυρία Βερόνικα Σαμαρά, επικεφαλής του Ελληνικού Κόμβου Επαγρύπνησης για ένα Ασφαλέστερο Διαδίκτυο.

12. Συνεδρίαση της 1^{ης} Απριλίου 2008

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Προγράμματα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων εθισμού και των παρανόμων δραστηριοτήτων στο Διαδίκτυο.

Τα μέλη της Επιτροπής είχε κληθεί να ενημερώσει ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κ. Ευριπίδης Στυλιανίδης.

13. Συνεδρίαση της 16^{ης} Απριλίου 2008

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Εγκλήματα στον Κυβερνοχώρο.

Τα μέλη της Επιτροπής είχε κληθεί να ενημερώσει ο κ. Χρήστος Τζανερίκος, Εφέτης.

14. Συνεδρίαση της 27^{ης} Μαΐου 2008

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενέργεια και κλιματολογικές αλλαγές.

Τα μέλη της Επιτροπής είχε κληθεί να ενημερώσει ο Ακαδημαϊκός, κ. Χρήστος Ζερεφός, Πρόεδρος του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών.

15. Συνεδρίαση της 11ης Ιουνίου 2008

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενέργεια και κλιματολογικές αλλαγές.

Τα μέλη της Επιτροπής είχε κληθεί να ενημερώσει ο κ. Ιωάννης Αγαπητίδης, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Κ.Α.Π.Ε.).

16. Συνεδρίαση της 26^{ης} Ιουνίου 2008

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Έγκριση του σχεδίου Έκθεσης της Επιτροπής.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΥΡΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΑΔΡΑΚΤΑ ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η Επιτροπή έχει ως αντικείμενο ευρύ φάσμα θεμάτων και, όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό, μπορεί να συμβάλει, ουσιαστικά, στο μέγα θέμα της χάραξης τεχνολογικής πολιτικής και να λάβει θέσεις σε σημαντικά ζητήματα, όπως οι ομόλογες Επιτροπές των Χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η έναρξη των εργασιών της Επιτροπής συνέπεσε με την Ετήσια Συνδιάσκεψη της Ευρωπαϊκής Οργάνωσης Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Αποτίμησης Τεχνολογίας (E.P.T.A.), με θέμα «Η τροφή – κοινωνικά ζητήματα – σύγχρονες εξελίξεις», την Προεδρία της οποίας, για το έτος 2007, είχε η Ελληνική Βουλή. Στις συνεδριάσεις της μετείχαν το Προεδρείο και Μέλη της Επιτροπής.

Κατά τον προγραμματισμό του έργου της Επιτροπής, συζητήθη η ριζική αναδιάρθρωση της λειτουργίας της και η υποστήριξη από ομάδα επιστημονικών συνεργατών, ενώ, παράλληλα, επεσημάνθη η ανάγκη να μελετηθεί ο τρόπος λειτουργίας της αντίστοιχης Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Κοινός τόπος των προβληματισμών όλων των Μελών της Επιτροπής ήταν ότι ήλθε η ώρα να επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος και ο τρόπος δράσης της, με την διεύρυνση των δυνατοτήτων της, στα πλαίσια του Κανονισμού της Βουλής.

Υπεγραμμίσθη η σημασία της συζήτησης των προσχεδίων νόμου, που έχουν σχέση με την έρευνα και την τεχνολογία, ώστε τα μέλη της να έχουν την ευχέρεια να υπερασπισθούν τις θέσεις της Επιτροπής, κατά τη συζήτηση στην Ολομέλεια.

Με αφορμή επιστολή του Α΄ Αντιπροέδρου της Βουλής, κυρίου Γεωργίου Σούρλα, σχετικά με την επίδραση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Internet στους εφήβους, άρχισε στην Επιτροπή η συζήτηση για τις αρνητικές πλευρές της τεχνολογικής εξέλιξης, που πολλές φορές προσλαμβάνουν δραματικό χαρακτήρα.

Η Επιτροπή αποφάσισε να αφιερώσει τις συνεδριάσεις της, σχεδόν στο σύνολό τους, στην έρευνα για την κακή χρήση του διαδικτύου, με στόχο τη γόνιμη συμβολή στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της νεολαίας μας.

Μέσω της επιλογής των ειδικών επιστημόνων και των εκπροσώπων των Φορέων, που κλήθηκαν σε ακρόαση, κατεβλήθη προσπάθεια να συνδυασθεί η καθαρά ενημέρωση με την διαμόρφωση ολοκληρωμένης άποψης και την αποτύπωση της κατάστασης, που έχει δημιουργηθεί.

Η ανάδειξη του θέματος αιφνιδίασε, ακόμη, και τους κοινοβουλευτικούς συντάκτες και πιστεύω ότι, κυρίως, τα κρατικά κανάλια πρέπει να αφιερώσουν ειδικές εκπομπές στη σωστή ενημέρωση, με τη συνεργασία των αρμοδίων φορέων και τη

συμμετοχή μελών της Επιτροπής. Η Πολιτεία πρέπει να προσθέσει το κομμάτι που της αναλογεί, ώστε να μεγιστοποιηθεί το αποτέλεσμα.

Από τις συζητήσεις αναδύθηκε η επιθυμία των Μελών της Επιτροπής να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την ενημέρωση, σχετικά με τους κινδύνους του διαδικτύου, σε όλη την Ελλάδα, με συνέδρια, σεμινάρια και συγκεντρώσεις και στο τελευταίο χωριό της Χώρας.

Η Επιτροπή, σε ένα πλαίσιο διευρυμένης και ελεύθερης συζήτησης, χωρίς τυπολατρίες, επεχείρησε να συλλέξει όλα τα ζητήματα, με στόχο να προχωρήσει, σε συνεργασία με τους αρμόδιους Φορείς, στην ενημέρωση παιδιών και γονέων.

Το διαδίκτυο, παρά τις δυνατότητες που προσφέρει για την έρευνα, την τεχνολογία, τις επιστήμες και τις τέχνες, ενέχει κινδύνους, που έχουν αναδειχθεί και σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενώ είναι, πλέον, εμφανές ότι ακολουθούμε, από μακράν, τις εξελίξεις και έχουμε καθυστερήσει να παρέμβουμε.

Στους στόχους της Επιτροπής περιλαμβάνεται η πρόσκληση των αντιστοίχων Επιτροπών των Κοινοβουλίων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η πραγματοποίηση κοινής συνεδρίασης, ώστε να φωτισθεί, ακόμη περισσότερο, το ζήτημα, να αναδειχθεί διευρωπαϊκά και να προβληθεί από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, εν είδει μιας «εισβολής ενημέρωσης» στην ελληνική κοινωνία.

Παράλληλα, η πρόσκληση στην Επιτροπή Ελλήνων Ευρωβουλευτών, που αποτελούν κρίκο σύνδεσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μεταφέρει την εμπειρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ανοίγει διάυλο, που πρέπει να μείνει ανοικτός και να διευρυνθεί, ώστε να παρακολουθήσουμε θέματα, που ευρίσκονται σε δυναμική εξέλιξη και να υποβοηθηθεί η ενσωμάτωση ευρωπαϊκών προτύπων στην ελληνική νομοθεσία και την ελληνική πρακτική.

Η πρόσκληση στην Επιτροπή αρμοδίων Υπουργών απέβλεπε στη μεγιστοποίηση της συνεργασίας μεταξύ των Υπουργείων και είχε ως πρόθεση τη φιλοδοξία της Επιτροπής να συμβάλει, κατά το μέτρο που της αναλογεί, ώστε το έργο τους να καταστεί αποτελεσματικότερο.

Η Επιτροπή συμμετέχει στην αγωνία για τις σκοτεινές πτυχές του διαδικτύου, που, στην ακραία έκφασή τους, συνδέονται με παιχνίδια αυτοκαταστροφικού χαρακτήρα και την προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Ασχετα, όμως, με την εξέταση αρνητικών φαινομένων δεν δαιμονοποιούμε τη χρήση του διαδικτύου, που είναι πολύ σημαντική για τη νεολαία μας. Θεωρούμε ότι το διαδίκτυο αποτελεί το «παγκόσμιο βιβλίο», που έχει προωθήσει την επιστήμη, τις τέχνες και την πολιτική, ακόμη, και οφείλουμε να το διαφυλάξουμε και να το κάνουμε προσιτό, σε όλους τους Έλληνες, αφού, πλέον, έχουμε αλλαγή προτύπων και ο

αναλφαβητισμός μετράται, στη σύγχρονη εποχή, ανάλογα με τη δυνατότητα χρήσης του διαδικτύου.

Κανείς δεν αμφισβητεί ότι η χρήση του διαδικτύου αποτελεί βασικό εργαλείο πνευματικής και τεχνολογικής ανάπτυξης. Η συζήτηση αφορά στις αρνητικές επιπτώσεις και τα φαινόμενα, που έχουν αρχίσει να ανησυχούν την ελληνική κοινωνία και σηματοδοτεί το ενδιαφέρον της Βουλής για ένα μεγάλο κοινωνικό ζήτημα. Διεπιστώθη η ανάγκη ενημέρωσης, κυρίως των παιδιών και των γονέων τους, για τις ύπουλες διαδρομές του διαδικτύου και έρευνας ενός σύνθετου προβλήματος, μιας αλυσίδας με πολλούς κρίκους, που έχει τεράστιες κοινωνικές διαστάσεις.

Η Πολιτεία πρέπει να μεριμνήσει, ώστε να θεσπισθεί πλέγμα όρων και κανόνων για τη λειτουργία του διαδικτύου και να διευρυνθεί το νομοθετικό πλαίσιο για την αποτελεσματική προστασία των χρηστών.

Έχει καταστεί, πλέον, σαφές ότι χρειάζεται επαναπροσδιορισμός της στάσης των παιδαγωγών, των κοινωνιολόγων και των ψυχολόγων, για τον ορισμό διαχωριστικής γραμμής μεταξύ σωστής χρήσης και υπερβολής και αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων, που επενεργούν σωρευτικά στην προσωπικότητα του χρήστη.

Η Επιτροπή ασχολήθηκε και με τις περιπτώσεις, στις οποίες η κατάχρηση του διαδικτύου εξελίσσεται σε μονομανία, με επακόλουθα σύνδρομο στέρσης, διαταραχή της προσωπικότητας και βίαιη συμπεριφορά, ιδίως, κατά την εφηβεία, περίοδο ζωής, που είναι ευάλωτη σε εθισμούς. Είναι φανερό ότι η εξάρτηση από το διαδίκτυο θα προσλάβει διαστάσεις, μεγαλύτερες εκείνης από το αλκοόλ και τον καπνό. Τα Μέλη της Επιτροπής ενημερώθηκαν για τα ιδιάζοντα προβλήματα, που γεννά η καθήλωση στην οθόνη του ηλεκτρονικού υπολογιστή και η αποκοπή από τον κοινωνικό ιστό, καθώς και για τα προγράμματα απεξάρτησης και τα, ήδη, λειτουργούντα Κέντρα Νοσηλείας και προσέφεραν την υποστήριξή τους στους ειδικούς επιστήμονες και τους Φορείς, που εκπροσωπούν, ενώ ετονίσθη η ανάγκη αμφίδρομης συνεργασίας.

Στην Επιτροπή συνεζητήθη, επίσης, το μεγάλο πρόβλημα της ασφαλούς πλοήγησης στο διαδίκτυο, το οποίο, βεβαίως, δεν είναι, μόνον, ελληνικό φαινόμενο αλλά παγκόσμιο, με πρώτη παράμετρο την προστασία της ευαίσθητης παιδικής ηλικίας και την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού.

Είναι δεδομένο ότι τα παιδιά διαθέτουν γνώση της νέας τεχνολογίας, αλλά δεν έχουν αναπτύξει κρίση και αποτελεσματική αυτοκυριαρχία, ώστε να ξεφύγουν από όσα τους προσφέρονται και τους κινδύνους, που ελλοχεύουν. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι οι γονείς αγνοούν την ύπαρξη εύχρηστων και φθηνών συστημάτων

φίλτρων, που απομονώνουν τις επικίνδυνες σελίδες, ενώ υπάρχουν χιλιάδες ιστοσελίδες με πορνογραφικό περιεχόμενο ή παιδοφιλικό χαρακτήρα, στις οποίες τα παιδιά έχουν αυτόματη πρόσβαση.

Το ζήτημα πρέπει να τύχει της προβολής που του αξίζει, ώστε ο χρήστης να είναι ενημερωμένος για τα μεγάλα οφέλη, αλλά και τις παγίδες του διαδικτύου.

Επιθυμία των μελών της Επιτροπής είναι η συνεργασία με όλους τους αρμόδιους Φορείς για την αποτελεσματική προστασία της νεολαίας και, γενικά, της κοινωνίας από τις αρνητικές όψεις της σύγχρονης τεχνολογίας, που θέτουν σε κίνδυνο τη σωματική, ψυχική και πνευματική υγεία όλου του πληθυσμού και ιδιαίτερα των παιδιών.

Ως Επιτροπή, μπορούμε να επεξεργασθούμε το θέμα και κατά την επόμενη Σύνοδο και να επιζητήσουμε τη μεικτή -επιστημονική και κοινοβουλευτική- ανάδειξη του προβλήματος στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα της Χώρας. Στόχος είναι να συνεργασθούμε όλοι, ώστε να καταλήξουμε σε ουσιαστικές παρεμβάσεις, να προκαλέσουμε συζητήσεις στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και να συμβάλουμε αποτελεσματικά στη χάραξη της εθνικής πολιτικής.

Τέλος, η Επιτροπή άνοιξε διάλογο, σχετικά με το πρόβλημα της αλλαγής και της αποσταθεροποίησης του κλίματος, οι συνέπειες των οποίων είναι, ήδη, ορατές. Η αποτύπωση της πραγματικότητας προοιωνίζει εφιαλτικές καταστάσεις και τα μηνύματα καταγράφονται ως άκρως ανησυχητικά. Η Κοινωνία πρέπει να αφυπνισθεί και η Πολιτεία να λάβει μέτρα, που θα δώσουν νέα προοπτική. Στις προθέσεις της Επιτροπής περιλαμβάνεται η κοινωνική παρέμβαση στο θέμα της ενέργειας και της προστασίας του περιβάλλοντος, σε συνεργασία με τους αρμόδιους Φορείς.

Μετά την πλήρη ενημέρωσή της και την αποτίμηση των δεδομένων, η Επιτροπή θα διαβιβάσει τις προτάσεις της στην Κυβέρνηση, με στόχο να συμβάλει στις νομοθετικές πρωτοβουλίες, που θα αναληφθούν. Με την επισήμανση ότι, σύμφωνα με τους ειδικούς επιστήμονες, ένα μέρος της Χώρας μας περιλαμβάνεται στην επικίνδυνη περιοχή ερημοποίησης της Μεσογείου και με δεδομένη την ηθική διάσταση του θέματος, η Επιτροπή διαδηλώνει ότι χρειάζονται ρωμαλέες αποφάσεις, ώστε να αρχίσει η αναστροφή του φαινομένου και να προστατευθεί το μέλλον του πλανήτη και των νέων γενεών.

IV. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΘΙΣΜΟ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ

Εισαγωγή

Η καθημερινότητά μας κατακλύζεται, πλέον, από όρους νέων τεχνολογιών, προκαλώντας ανάμεικτα συναισθήματα και αντιδράσεις. Ζούμε σε μια εποχή, όπου η εμπειρία έχει παραδώσει τη σκυτάλη στη γνώση και τώρα η γνώση παραδίδει τη σκυτάλη στην πληροφόρηση. Σε ένα περιβάλλον ευμετάβλητο, η Κοινωνία της Πληροφορίας καλείται να διαχειριστεί τη γνώση, να την εκμαιεύσει, να την κωδικοποιήσει και να τη διασπείρει σε όλους τους μνημένους χρήστες του Διαδικτύου. Ο παγκόσμιος ιστός είναι το διαβατήριο στη γνώση, ο συνδετικός κρίκος για την επικοινωνία με ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον, που καθιερώνει νέα μοντέλα συμπεριφοράς και κοινωνικής δράσης.

Αναντίρρητα, αρκετοί είναι εκείνοι που επιδεικνύουν σκεπτικισμό, ωστόσο, οι νέες τεχνολογίες προσφέρουν νέα μέσα έκφρασης και νέες μορφές επικοινωνίας, που, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, μπορούν να οδηγήσουν σε ριζική ανανέωση του κοινωνικού και κατ' επέκταση του εκπαιδευτικού γίγνεσθαι.

Η βασικότερη ένσταση, που εγείρουν όσοι επικρίνουν το Διαδίκτυο, είναι οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν από την ανεξέλεγκτη πλοήγηση σε ένα χαοτικό, εικονικό κόσμο, όπως η παραβίαση του απορρήτου των προσωπικών δεδομένων, η παράνομη διακίνηση πορνογραφικού υλικού και η εν γένει προώθηση έκνομων δραστηριοτήτων και, τέλος, ο εθισμός στη χρήση των Ηλεκτρονικών Μέσων (υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα και άλλα) και του Διαδικτύου. Αδιαμφισβήτητα, η απειλή είναι μεγαλύτερη για τους νέους ανθρώπους, καθώς είναι οι κοινωνοί αυτών των αλλαγών.

Αίτια

Στην αναζήτηση των γενεσιουργών αιτίων του εθισμού από τους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και το Διαδίκτυο, ακούστηκαν πολλές απόψεις, που επικεντρώνονται, κυρίως, στις κοινωνικές, οικονομικές συνθήκες, στον οικογενειακό ιστό και τις αλλαγές του, στις προκλήσεις της αγοράς, στο εκπαιδευτικό σύστημα, στο άτομο και τις αγωνίες του, στις πολιτισμικές συνήθειες και στις εφαρμοζόμενες πολιτικές. Το φαινόμενο των εξαρτήσεων είναι πολυπαραγοντικό, μεταβάλλεται στην

πορεία του χρόνου και, ως εκ τούτου, απαιτεί πολύπλευρη, διαχρονική και συνεχή παρακολούθηση και αντιμετώπιση.

Στις ημέρες μας, οι ραγδαίες κοινωνικές αλλαγές, με τις μικρές οικογένειες σε μεγάλες πόλεις, τη μοναξιά, την κατευθυνόμενη και συχνά παραπλανητική υπερκατανάλωση, την απουσία επίβλεψης από τους γονείς, το εξεταστικό και όχι εκπαιδευτικό σύστημα, τον ανταγωνισμό και την παγκοσμιοποίηση, ευθύνονται για την ανάπτυξη νέων μορφών εξάρτησης και μάλιστα στις μικρές ηλικίες.

Η εφηβεία είναι μια περίοδος, που είναι ιδιαίτερα ευάλωτη σε εθισμούς, καθώς οι νέοι μας πειραματίζονται και θέλουν να κατακτήσουν την αυτονομία τους. Ο πειραματισμός και η περιέργεια, η άγνοια του ενδεχόμενου κινδύνου, η αντίδραση στον έλεγχο, οι συναισθηματικές εναλλαγές και η ανεξέλεγκτη προσβασιμότητα σε κάθε είδους πληροφορία, καθιστούν το άτομο ευάλωτο και ευαίσθητο σε εξαρτήσεις. Σε συμπεριφορές, δηλαδή, που στην πορεία του χρόνου μπορεί να προκαλέσουν προβληματικές καταστάσεις, που τροποποιούν σημαντικά την υγεία και την ποιότητα της καθημερινής ζωής και απαιτούν, τελικά, την παρέμβαση ειδικού.

Έχουμε μπροστά μας ένα ζήτημα, που έχει καθαρά κοινωνικό χαρακτήρα. Είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα σε μια κοινωνία, που έχει τα δικά της κοινωνικά χαρακτηριστικά, τα οποία, έτσι όπως έχουν αναπτυχθεί, επιδεινώνονται από τη χρήση του Διαδικτύου. Η νεολαία, σήμερα, στρέφεται στο Διαδίκτυο με υπερβολικό τρόπο, γιατί υπάρχει ένα έλλειμμα στην κοινωνική συμμετοχή των νέων, που στην παρούσα στιγμή κατευθύνει τους νέους στην ενασχόλησή τους με τους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και το Διαδίκτυο. Το Internet, πλέον, έχει γίνει πάρα πολύ προσίτο στη νεολαία. Είναι, λοιπόν, λογικό να ασχολείται με αυτό.

Όμως, στο θέμα του Διαδικτύου, συμβαίνει και κάτι άλλο που θέλγει την νεολαία. Η ενεργητική συμμετοχή, που απαιτεί η ενασχόληση με το Διαδίκτυο. Με τον τρόπο αυτό, ο νέος αναλαμβάνει ρόλο, έστω και «εικονικό», δημιουργεί μια εικονική πραγματικότητα και συμμετέχει, καλύπτοντας το έλλειμμα της κοινωνικής συμμετοχής.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι και ο ηλεκτρονικός υπολογιστής και το Διαδίκτυο μπήκαν στη ζωή μας, εδώ και αρκετά χρόνια, για συγκεκριμένους λόγους. Κανένας δεν αρνείται ότι το μέσο αυτό, πράγματι, εξυπηρετεί τη μάθηση, την επικοινωνία, την ταχύτερη διάχυση της πληροφορίας και συνακόλουθα της γνώσης, το ηλεκτρονικό εμπόριο, τον ανταγωνισμό και πολλές άλλες σημαντικές λειτουργίες, που διαφημίστηκαν από την πρώτη του εμφάνιση. Το πρόβλημα είναι υπαρκτό, αλλά θα πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, ώστε να μην το δαιμονοποιήσουμε.

Ορισμός και Συμπτώματα

Μέχρι πριν λίγα χρόνια, θεωρούσαμε ότι η εξάρτηση προκαλείται σε περιορισμένο αριθμό ατόμων από κάποιες ουσίες ή καταστάσεις. Ταυτίστηκε, δηλαδή, αυτή αποκλειστικά με τη χρήση παράνομων ουσιών, των λεγόμενων ναρκωτικών, χωρίς να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε άλλες εξαρτησιογόνες συμπεριφορές, που συνιστούν σημαντικές απειλές για την ατομική και τη δημόσια υγεία, όπως το κάπνισμα, η νευρογενής ανορεξία, η παθολογική ενασχόληση με τα τυχερά παιχνίδια, και ο εθισμός στη χρήση των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών.

Θεωρούμε ότι κάποιος έχει εθισμό, όταν χρειάζεται να αφιερώνει όλο και περισσότερο χρόνο στο Διαδίκτυο, για να αντλεί αίσθημα ικανοποίησης. Όταν η ενασχόλησή του με αυτό οδηγεί στο να δυσλειτουργεί σε όλους τους άλλους τομείς της ζωής του, στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο ή στον επαγγελματικό του χώρο, στις σχέσεις του μέσα στην οικογένεια, στις σχέσεις του με τους φίλους του και, επίσης, όταν παραμελεί τις δραστηριότητές του και τα χόμπυ του. Επίσης, μπορεί να έχει μονομανία με το Διαδίκτυο, να ξοδεύει πολλά χρήματα στο λογισμικό ή σε πράγματα, τα οποία έχουν σχέση με αυτή την ασχολία. Όταν σταματά η χρήση του Διαδικτύου, μπορεί να παρουσιάσει ακόμη και σύνδρομο στέρησης.

Κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων της Επιτροπής, οι ειδικοί επιστήμονες, που κλήθηκαν σε ακρόαση, αναφέρθηκαν σε μια σειρά στερητικών συμπτωμάτων, που παρατηρούνται στον χρήστη του Διαδικτύου, δηλαδή, νευρικότητα, αδυναμία συγκέντρωσης, εμμονή, διάσπαση της προσοχής, ευκολία κόπωσης, που παρατηρούνται, μεταξύ άλλων, όταν ένα άτομο επιθυμεί, αλλά, ενδεχομένως, στερείται, λόγω αντικειμενικών ή άλλων συνθηκών, της δυνατότητας να ασχοληθεί με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Σημειώνεται, εδώ, ότι αρκεί μία έστω και ολιγόλεπτη επαφή με το αντικείμενο εξάρτησης, στη συγκεκριμένη περίπτωση τον υπολογιστή, για να εξαφανιστούν τα προαναφερόμενα συμπτώματα στέρησης.

Αντίστοιχα, είναι γνωστά τα φαινόμενα της απόλυτης προσήλωσης, της απομόνωσης, της απώλειας της ικανότητας της επαφής με το περιβάλλον, της ικανοποίησης, της απώλειας του αισθήματος της κούρασης, που παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια πολύωρης, συνήθως, ενασχόλησης με τη μαγική οθόνη και την κατ' επιλογή εικόνα της.

Τα συμπεράσματα από τις μέχρι τώρα έρευνες και τα καταγεγραμμένα συμβάντα αντιμετώπισης αρνητικών επιπτώσεων αναδεικνύουν ορισμένα ενδιαφέροντα στοιχεία, όπως:

- Ο εθισμός στο Διαδίκτυο παρουσιάζει μεγαλύτερη ανάπτυξη στην επαρχία σε σύγκριση με τα μεγάλα αστικά κέντρα. Για παράδειγμα, το ποσοστό εθισμού είναι 1% στην Αθήνα και 8,2% στη Θεσσαλία. Τα ίδια στατιστικά στοιχεία εμφανίζονται

πάντως και σε άλλες χώρες όπου πραγματοποιήθηκε αντίστοιχη έρευνα (Νορβηγία, Κύπρος).

- Η έκθεση του πρώτου ποιοτικού Ευρωβαρομέτρου, γύρω από τη γνώση της ασφαλούς χρήσης του Διαδικτύου, περιγράφει σοβαρές καταστάσεις, από την υπερβολική και στρεβλή χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του Διαδικτύου, τις οποίες οι ίδιοι οι χρήστες αφηγήθηκαν. Οι περιγραφές αναδεικνύουν την κορυφή του παγόβουνου ενός προβλήματος πολύ μεγαλύτερου και πολύ βαθύτερου. Το φαινόμενο αυτό συνίσταται στην εμφάνιση έντονων φαινομένων κοινωνικής αποξένωσης, σε συνδυασμό με την νευρικότητα και την ανορεξία, την εγκατάλειψη σπουδών ή ακόμα χειρότερα με την αυτοκτονία.

- Η ίδια έκθεση του Ευρωβαρομέτρου έδειξε ότι ο τρόπος χρήσης του Διαδικτύου εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από το οικογενειακό περιβάλλον. Στην έρευνα τα Ελληνόπουλα δήλωσαν ότι αποφεύγουν να απευθυνθούν στους -τις περισσότερες φορές μη εξοικειωμένους με την τεχνολογία- γονείς τους σε περίπτωση προβλήματος, γιατί φοβούνται ότι αυτοί θα τους επιβάλουν ακόμη αυστηρότερους κανόνες και περιορισμούς στη χρήση του. Έτσι, προτιμούν να συζητούν τέτοια προβλήματα μόνο με τους φίλους τους.

- Από τα καταγεγραμμένα συμβάντα και τις συζητήσεις με τους νέους διαπιστώνεται ότι ο βαθμός ευκολίας διείσδυσης του Διαδικτύου στους νέους αυξήθηκε κατακόρυφα τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα να ξεπεράσει και να καλύψει στρεβλά το κενό από άλλα ενδιαφέροντα. Η «μονοπώληση» αυτού του ενδιαφέροντος διογκώθηκε υπερβολικά, σε συνδυασμό με την απουσία ουσιαστικής παιδαγωγικής – νομοθετικής πρόνοιας.

Οι κύριες δραστηριότητες, στις οποίες εντοπίστηκε και καταγράφηκε ο εθισμός στη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του Διαδικτύου είναι η αναζήτηση – διακίνηση πορνογραφικού υλικού, η αναζήτηση πληροφοριών, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια (Πλατφόρμας Η/Υ ή ON-LINE), τα τυχερά παιχνίδια, οι αγορές μέσω Διαδικτύου και η αναζήτηση ερωτικού συντρόφου.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος

Η ανάπτυξη δράσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου του εθισμού των νέων στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και το Διαδίκτυο, αφορά, κατά κύριο λόγο, τους τομείς της υγείας και πρόνοιας, της παιδείας και της ασφάλειας των δικτύων.

Υγεία – Πρόνοια

Το φαινόμενο της εξάρτησης και του εθισμού στο Διαδίκτυο, καθώς και στα διάφορα ηλεκτρονικά μέσα, που το ενεργοποιούν (ηλεκτρονικοί υπολογιστές και

κινητή τηλεφωνία), δεν αποτελεί αρνητικό φαινόμενο μόνο για την νεοεισελθούσα στην ψηφιακή εποχή Ελληνική Κοινωνία. Το ζήτημα αποτελεί αντικείμενο έρευνας και προβληματισμού και σε άλλες χώρες, λιγότερο ή περισσότερο προηγμένες τεχνολογικά, οι οποίες αντιμετωπίζουν παρόμοια, σε γενικές γραμμές, αρνητικά φαινόμενα από την υπερβολή στην χρήση και την κατάχρηση των νέων τεχνολογικών μέσων.

Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν η Κίνα και η Γερμανία. Στην πρώτη ιδρύθηκε Κέντρο Απεξάρτησης για τον Νεανικό Εθισμό στο Διαδίκτυο, ήδη, από το 2004 και έχει δεχτεί μέχρι τώρα, πολλές χιλιάδες παιδιών, για απεξάρτηση. Στη Γερμανία, επίσης, δημιουργούνται Θεραπευτήρια (π.χ. Βιχερχάους), ειδικευμένα στις περιπτώσεις παιδιών και εφήβων, που παρουσιάζουν σοβαρή εξάρτηση από τον υπολογιστή τους και γενικότερα τα ηλεκτρονικά μέσα.

Η προσπάθεια για την αντιμετώπιση των αρνητικών πλευρών της τεχνολογικής εξέλιξης πρέπει να στηριχθεί σε δύο άξονες.

Πρώτον, στη **διερεύνηση** της έντασης του προβλήματος στις διάφορες πληθυσμιακές κατηγορίες, με επικέντρωση του ενδιαφέροντος στους νέους, οι οποίοι αποτελούν και το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών.

Η έρευνα προσανατολίζεται στο να εντοπίσει και να επισημάνει τις αναδυόμενες απειλές και τις πιθανές επιπτώσεις τους. Στις περιπτώσεις της υπερβολικής ή κακής χρήσης του ηλεκτρονικού υπολογιστή ή του Διαδικτύου, τα ερευνητικά δεδομένα περιγράφουν την έκταση και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του προβλήματος, βάσει των οποίων θα προταθούν τα ενδεικνυόμενα μέτρα και θα αξιολογηθεί η ασκουμένη πολιτική.

Οι παρεμβάσεις πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψη τους τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική πραγματικότητα της κάθε Χώρας. Οι έρευνες πρέπει να επικεντρωθούν σε συγκεκριμένα πολιτισμικά και κοινωνικά περιβάλλοντα, έτσι ώστε τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων να είναι μετρήσιμα, να έχουν διάρκεια και να αναδεικνύουν τις καλύτερες πρακτικές.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιήθηκαν, πρόσφατα, τρεις νέες έρευνες. Η πρώτη, που πραγματοποιήθηκε στην Ισπανία, αφορούσε 223 παιδιά, ηλικίας 13 έως 18 ετών. Στην έρευνα αυτή χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια, σύμφωνα με το διεθνές σύστημα ταξινόμησης των ψυχιατρικών διαταραχών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων αυτών διαπιστώθηκε ότι εμφάνιζε, πράγματι, το σύνδρομο της εξάρτησης. Η δεύτερη έρευνα έγινε στη Γερμανία και αφορούσε 323 παιδιά, ηλικίας 11 έως 14 ετών, με στόχο να διερευνηθούν και πάλι συμπεριφορές εξάρτησης, λόγω χρήσης του υπολογιστή. Το 9,3% των παιδιών αυτών ανταποκρινόταν, πλήρως, στα κριτήρια της εξάρτησης, σύμφωνα με το διεθνές

σύστημα ταξινόμησης. Η τρίτη έρευνα, που πραγματοποιήθηκε στην Αγγλία, σε 387 έφηβους, ηλικίας 12 έως 16 ετών, έδειξε ότι ένα στα πέντε παιδιά ήταν εξαρτημένο από τα παιχνίδια στον υπολογιστή.

Ομοίως, έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα οι πρώτες έρευνες για την εξαγωγή όσο το δυνατόν πληρέστερων συμπερασμάτων, τα οποία θα συμβάλουν στην εφαρμογή πρακτικών για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Ο αριθμός των ερευνών είναι συγκριτικά μικρός, σε σχέση με τη ραγδαία αύξηση των αρνητικών φαινομένων της τεχνολογικής εξέλιξης. Οι πρώτες αυτές έρευνες ανελήφθησαν από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Θεσσαλίας και το Τμήμα Εφηβικής Υγείας του «Νοσοκομείου Παίδων Παναγιώτη και Αγλαΐας Κυριακού».

Οι μελέτες αυτές συγκλίνουν ως προς το ποσοστό των εθισμένων στο Διαδίκτυο και τα ενδεικτικά στατιστικά στοιχεία επιβεβαιώνουν την κρισιμότητα του προβλήματος.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα:

- Επτά στους δέκα εφήβους της Θεσσαλίας, σύμφωνα με την πρώτη έρευνα, έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Ως προς το προφίλ τους, το 75 % είναι αγόρια, το 55,5% είναι μαθητές γυμνασίου, το 28% καπνίζουν, το 60% πίνουν. Στον μέσο μαθητικό πληθυσμό, είναι αυξημένα τα ποσοστά και του καπνίσματος και του αλκοόλ. Το 85% έχουν υπολογιστή στο σπίτι. Το 21% κάνει χρήση του Διαδικτύου πάνω από 20 ώρες. Το συχνότερο είδος εθισμού είναι τα διαδικτυακά παιχνίδια και φθάνει στο 67,2%.

- Ο κίνδυνος εθισμού των χρηστών επιβεβαιώνεται με τη δεύτερη έρευνα του Τμήματος Εφηβικής Υγείας του «Νοσοκομείου Παίδων Παναγιώτη και Αγλαΐας Κυριακού», η οποία αναφέρει ότι το 18,2% των δεκαπεντάχρονων παιδιών, στον Νομό Αττικής, που είναι χρήστες του Διαδικτύου, παρουσιάζει, περιοδικά ή συχνά, έντονα προβλήματα εθισμού και κοινωνικότητας. Ιδιαίτερα προβλήματα εθισμού παρουσιάζονται και στα Internet Café, όπου αναφέρθηκαν πολλά παραδείγματα εξάρτησης σε βαθμό μονομανίας με τη χρήση του Διαδικτύου. Οι νέοι καθηλώνονται στην οθόνη του υπολογιστή, απομονώνονται από το κοινωνικό περιβάλλον και δυσλειτουργούν σε όλες τις άλλες εκφάνσεις της ζωής τους, ενώ αναπτύσσουν σύνδρομο στέρησης και διαταραχή της συμπεριφοράς.

Δεύτερον, στον τομέα της **Πρόνοιας και Θεραπείας** η ανάγκη της αντιμετώπισης του προβλήματος οδήγησε στη δημιουργία νέων Ιατρικών Μονάδων, όπως αυτής του Τμήματος Εφηβικής Υγείας του Νοσοκομείου Παίδων και στη σύνδεση του συγκεκριμένου είδους εθισμού και των ψυχοσωματικών επιπτώσεών του, προς τις, ήδη, λειτουργούσες μονάδες θεραπείας από άλλες εξαρτησιογόνες ουσίες (Ο.ΚΑ.ΝΑ.).

Μέχρι στιγμής, στην Μονάδα Εφηβικής Υγείας της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών στο Νοσοκομείο Παιδών έχουν εξετασθεί περιπτώσεις περισσότερων από 4.000 οικογενειών με εφήβους, που αντιμετώπιζαν ιδιαίτερα προβλήματα. Ένα από τα προβλήματα αυτά είναι ο εθισμός στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Στη Μονάδα Εφηβικής Υγείας, η οποία λειτουργεί, περίπου, ένα χρόνο, έχουν απευθυνθεί, έως τώρα, 20 παιδιά με εθισμό στο Διαδίκτυο. Ήδη, παρακολουθούνται εντατικά τέσσερις ανήλικοι, με συμπτώματα εξάρτησης από το Διαδίκτυο.

Συμπερασματικά, η ένταση του προβλήματος, σε συνάρτηση με τη δυναμική του, έχει οδηγήσει σε διευρυμένη συζήτηση σε αρκετές Χώρες, με στόχο την ενδεχόμενη ένταξη, ως το 2012, του εθισμού στο Διαδίκτυο στην κατηγορία των ψυχικών διαταραχών. Ο χαρακτηρισμός του εθισμού, ως ψυχικής ασθένειας, παρέχει τη δυνατότητα ασφαλιστικής κάλυψης για τους πάσχοντες. Παράλληλα, έχει αναληφθεί προσπάθεια εξειδικευμένης αξιολόγησης των περιπτώσεων εθισμού ή άλλων σωματικών και ψυχικών παρενεργειών, ώστε να προστεθούν στις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες μορφών εξάρτησης.

Παιδεία

Η εκπαίδευση των νέων στην ορθή χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου, μέχρι σήμερα, κινείται σε δύο βασικές κατευθύνσεις.

Η πρώτη κατεύθυνση, περιλαμβάνει τις δραστηριότητες, οι οποίες αναπτύσσονται μέσω του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και η δεύτερη αφορά στις δραστηριότητες Φορέων, οι οποίοι έχουν δημιουργηθεί για αυτόν, ειδικά, τον σκοπό. Μέσω των δύο αυτών βασικών αξόνων, επιδιώκεται η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση, ως προς την χρήση και την αξιοποίηση των νέων μέσων επικοινωνίας.

Στόχος της ακολουθούμενης πολιτικής είναι η καλλιέργεια κριτικής σκέψης και συνετής χρήσης των υπολογιστών και του Διαδικτύου. Η γενική εκτίμηση είναι ότι όσες τεχνικές λύσεις ασφάλειας και αν επινοηθούν, δεν θα επαρκέσουν για την προστασία των ανήλικων χρηστών, παρά μόνον εάν συνδυασθούν με την εκπαίδευσή τους στον τρόπο ορθής χρήσης του μέσου.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η πολιτική πρόληψης έναντι των φαινομένων εθισμού από την υπερβολική ή στρεβλή χρήση του Διαδικτύου πρέπει να καλύπτει τους τομείς της έρευνας, της πρόνοιας και της εκπαίδευσης.

Η έρευνα στρέφεται σε διάφορες πληθυσμιακές ομάδες και ιδιαίτερα στους νέους, οι οποίοι αποτελούν και το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών. Στο πεδίο αυτό προτείνεται:

- Ενίσχυση της έρευνας σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και τον εθισμό στο Διαδίκτυο.
- Διοργάνωση, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, του πρώτου, στην Ελλάδα, Ιατρικού Συνεδρίου, που θα αφορά στον εθισμό στο Διαδίκτυο, ώστε να ενημερωθούν και να ευαισθητοποιηθούν οι ειδικοί επιστήμονες (παιδοψυχίατροι, ψυχίατροι και ψυχολόγοι, καθώς και ιατροί διαφόρων ειδικοτήτων, παιδίατροι και άλλοι).
- Δημιουργία Κέντρου Αναφοράς για την καταγραφή, διάγνωση και ειδική αντιμετώπιση των περιπτώσεων εθισμού στην Χώρα μας, με τελικό στόχο τον συντονισμό της επιστημονικής έρευνας.

Για τον τομέα της Πρόνοιας προτείνονται τα ακόλουθα:

- Χαρακτηρισμός του εθισμού ως ψυχικής ασθένειας.
- Δημιουργία νέων Ιατρικών Μονάδων Εφηβικής Υγείας στα πρότυπα της, ήδη, λειτουργούσας στο Νοσοκομείο Παιδών «Αγλαΐα Κυριακού».
- Δημιουργία Ειδικών Παιδοψυχιατρικών Υπηρεσιών. Οι Υπηρεσίες αυτές θα υλοποιούν ειδικά προγράμματα περιορισμού της χρήσης από τον έφηβο, εκπαίδευσης της οικογένειάς του και ψυχοθεραπευτικής παρέμβασης.
- Δημιουργία τηλεφωνικών γραμμών συμβουλευτικού και ενημερωτικού χαρακτήρα, για το ευρύ κοινό, σχετικά με τα προβλήματα και τις αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία και την ζωή των χρηστών.

Τέλος, με στόχο τη δημιουργική διδασκαλία για την χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Ίντερνετ, προτείνονται :

- Διαρκής κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των φοιτητών Πληροφορικής πάνω στο θέμα του εθισμού των εφήβων στο Διαδίκτυο.
- Εισαγωγή Ειδικών Μαθημάτων στα Σχολεία, σχετικά με το Διαδίκτυο, με στόχο την αυτοδιαχείριση της χρήσης του μέσου από παιδιά και εφήβους.
- Οργάνωση εθνικών ενημερωτικών εκστρατειών.
- Παραγωγή πάσης φύσεως ενημερωτικού υλικού, σχετικά με την προστασία του χρήστη και την ασφαλή χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του Διαδικτύου.

ΑΣΦΑΛΗΣ ΠΛΟΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΔΙΩΞΗ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΓΑΣ

A. Εισαγωγή

Η ταχεία διάδοση της χρήσης του διαδικτύου και των ευρυζωνικών συνδέσεων ανοίγει νέους δρόμους για την οικονομία, την εκπαίδευση, την κοινωνική συμμετοχή. Ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής και μια γρήγορη σύνδεση στο διαδίκτυο μπορούν να άρουν την επικοινωνιακή απομόνωση του πλέον δυσπρόσιτου χωριού, του πλέον απομακρυσμένου νησιού, να εξοικονομήσουν χρόνο και χρήμα στις επιχειρηματικές συναλλαγές, να προσφέρουν ισότιμες ευκαιρίες πρόσβασης στη γνώση, να καταστούν, ακόμη, μέσο ανάπτυξης κοινωνικών πρωτοβουλιών, που συσπειρώνουν και ευαισθητοποιούν τους πολίτες για σκοπούς εκτεινόμενους από την αναζήτηση ενός ενόχου αυτοκινητιστικού ατυχήματος έως την κινητοποίηση για την προστασία των δασών.

Το διαδίκτυο δεν αποτελεί φραγμό εικονικής απομόνωσης, αλλά μέσο ηλεκτρονικής συμμετοχής στην κοινωνική και οικονομική ζωή, βήμα διαλόγου, τράπεζα γνώσεων χωρίς σύνορα, διακρίσεις και περιορισμούς, εξ ίσου προσβάσιμη από οποιοδήποτε σημείο του ελεύθερου κόσμου. Το διαδίκτυο είναι ο ιστός, μέσω του οποίου δημιουργείται, ταχέως, μια νέα οικουμενική συνείδηση, η οποία, εκμηδενίζοντας κάθε είδους αποστάσεις, καθιστά τους πολίτες κοινωνούς παγκόσμιων προβλημάτων, όπως η κλιματική αλλαγή, η προστασία του περιβάλλοντος, ο ενεργειακός εφοδιασμός και η δημοκρατική συμμετοχή.

Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιούνται, και στη Χώρα μας, σημαντικά βήματα προαγωγής της ευρυζωνικότητας, προκειμένου κάθε πολίτης, από οποιαδήποτε γωνιά της Ελλάδας, να αποκτήσει δυνατότητα συμμετοχής στη νέα οικουμενική κοινωνία της γνώσης, προκειμένου τα οφέλη των νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας να διαχυθούν παντού, ενδυναμώνοντας την ανταγωνιστικότητα της εθνικής οικονομίας, διευρύνοντας τις ευκαιρίες εκπαίδευσης, εκσυγχρονίζοντας τη δημόσια διοίκηση, φέροντας, εν ολίγοις, την Ελλάδα πιο κοντά στους Ευρωπαίους εταίρους της.

Σύμφωνα με στοιχεία του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας, το 2007, το 30,2% των ελληνικών νοικοκυριών διέθετε κατ' οίκον πρόσβαση στο διαδίκτυο έναντι του 24,2%, το 2005, ενώ το 12% του συνόλου διέθετε ευρυζωνική σύνδεση έναντι του 1%, το 2005. Παράλληλα, σημαντική είναι η

διείσδυση της ευρυζωνικότητας στις επιχειρήσεις, με τουλάχιστον δέκα εργαζομένους, η οποία από 36% το 2005 ανήλθε σε 67,8% το 2007, κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹. Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν την ταχεία εξάπλωση της ευρυζωνικότητας στη Χώρα, η οποία υποβοηθείται από σημαντικές επενδύσεις στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα:

Χαρακτηριστικό είναι το «Σχέδιο για την Ανάπτυξη της Ευρυζωνικότητας έως το 2008» ως μέρος της «Ψηφιακής Στρατηγικής 2006-2013», συνολικού προϋπολογισμού 450 εκατομμυρίων ευρώ, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας», με στόχους α) την ανάπτυξη ευρυζωνικών υποδομών, β) την ανάπτυξη ευρυζωνικού περιεχομένου και υπηρεσιών και γ) την ενίσχυση της ζήτησης ευρυζωνικών υπηρεσιών². Το σχέδιο βρίσκεται, πλέον, σε πλήρη εξέλιξη και περιλαμβάνει, ιδίως, τα εξής:

- Την ανάπτυξη ευρυζωνικών μητροπολιτικών δικτύων οπτικών ινών σε 75 δήμους της περιφέρειας, συνολικού μήκους άνω των 735 χλμ. και προϋπολογισμού 59 εκατομμυρίων ευρώ, με τα οποία διασυνδέονται, σε κάθε Δήμο, κατά μέσο όρο, 45 σημεία δημοσίου ενδιαφέροντος, όπως Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Πανεπιστήμια, Σχολεία, Δ.Ο.Υ., Δημόσια Νοσοκομεία, κτίρια Δήμων ή Νομαρχιών, Δημοτικές Βιβλιοθήκες, Μουσεία, Επιμελητήρια, Αστυνομία, Πυροσβεστική και άλλες Υπηρεσίες.
- Τη δημιουργία ασυρμάτων ευρυζωνικών δικτύων σε 120 Δήμους και 20 Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων (Τ.Ε.Δ.Κ.), προϋπολογισμού 42 εκατομμυρίων ευρώ για τη διασύνδεση τοπικών σημείων δημοσίου ενδιαφέροντος (κτίρια Δήμων, περιφερειακά ιατρεία και άλλα) μεταξύ τους και με το δίκτυο «Σύζευξις». Στο πλαίσιο αυτής της παρέμβασης, περιλαμβάνεται και η ευρυζωνική διασύνδεση Σχολείων της Χώρας, στο πανελλήνιο σχολικό δίκτυο.
- Την αξιοποίηση του δορυφόρου Hellas-Sat για την παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών σε νησιά ή άλλες απομακρυσμένες περιοχές της Χώρας, καθώς και την ανάπτυξη «έξυπνων οικισμών», μέσω της διάθεσης 10 εκατομμυρίων ευρώ για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων επενδυτικών σχεδίων ανάπτυξης συγκεκριμένων περιοχών, γεωγραφικά απομακρυσμένων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' βαθμού.

¹ http://www.observatory.gr/files/meletes/eEuropei2010_05-07.pdf

² http://www.infosoc.gr/infosoc/el-GR/specialreports/broadband_plan/

- Την ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων για την ανάπτυξη ευρυζωνικών υποδομών τοπικής πρόσβασης στην περιφέρεια. Μέσω συνολικού προϋπολογισμού 210 εκατομμυρίων ευρώ, τίθεται, ως στόχος, η προσφορά ευρυζωνικών υπηρεσιών στους πολίτες και στις επιχειρήσεις σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος της Χώρας, με προσιτά τιμολόγια.

Ενώ, όμως, η διάδοση της χρήσης του διαδικτύου και η διείσδυση της ευρυζωνικότητας έχουν αναχθεί σε προγραμματική επιλογή της Πολιτείας, καθ' όσον αποδεδειγμένα συμβάλλουν αποφασιστικά στην οικονομική ανάπτυξη, τη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών, ταυτόχρονα, καθίσταται ολοένα και περισσότερο αντιληπτό ότι ο παγκόσμιος ιστός εγκυμονεί απειλές για την κοινωνία και τη δημόσια τάξη. Ενώ η Κοινωνία των Πολιτών και η οργανωμένη Πολιτεία επενδύουν στο διαδίκτυο, προσδοκώντας οφέλη από την ανάπτυξη και αξιοποίησή του, νοσηροί νόες απεργάζονται τη μετατροπή των ηλεκτρονικών λεωφόρων του σύγχρονου οικουμενικού πολιτισμού σε σκοτεινές ατραπούς ανασφάλειας και εγκληματικότητας.

B1. Η έννοια και οι μορφές του ηλεκτρονικού εγκλήματος

Το έγκλημα, ανέκαθεν, παρακολουθούσε την εξέλιξη της τεχνολογίας. Η βιομηχανική επανάσταση, κατά το 18ο αιώνα, εκσυγχρόνισε τα μέσα τέλεσής του. Το τηλέφωνο, γρήγορα, χρησιμοποιήθηκε για την τέλεση απάτης και άλλων εγκλημάτων και τα σύγχρονα μεταφορικά μέσα διευκόλυναν τη διάπραξη κλοπών και ληστειών. Σε αντίθεση με τις τεχνολογικές αυτές εξελίξεις, που διαφοροποίησαν, απλώς, τον τρόπο διάπραξης παραδοσιακών εγκλημάτων, η κακόβουλη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών ή παρόμοιων συσκευών ηλεκτρονικής επεξεργασίας δεδομένων δεν περιορίστηκε στη διευκόλυνση της τέλεσης, ήδη, τυποποιημένων εγκλημάτων, αλλά επέκτεινε την τυπολογία αυτή, διαμορφώνοντας νέες εγκληματικές συμπεριφορές, με άλλα λόγια, νέες απειλές κατά της δημόσιας τάξης.

Η πολυμορφία αυτή δυσχεραίνει την υιοθέτηση ενός απολύτως ικανοποιητικού ορισμού για το ηλεκτρονικό έγκλημα (cybercrime), αφού η προσπάθεια ακριβούς προσέγγισής του υπονομεύει την ανάγκη περιεκτικότητάς του και το αντίθετο. Εν γνώσει των δυσκολιών αυτών, το ηλεκτρονικό έγκλημα προσδιορίζεται, κατ' αρχάς, ως μια εγκληματική πράξη, στην οποία ο ηλεκτρονικός υπολογιστής χρησιμοποιείται ως το κυριότερο μέσο τέλεσής της³. Ανάλογα με το

³ Βλαχόπουλου Κ., Ηλεκτρονικό έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007, σ.9 επ.

περιεχόμενο της χρήσης αυτής, το ηλεκτρονικό έγκλημα μπορεί να εμφανίζεται ως: α) μια νέα μορφή εγκλήματος, που διαπράττεται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, β) μια παραλλαγή των, ήδη, υπαρχόντων εγκλημάτων, τα οποία διαπράττονται με υπολογιστές, γ) μια εγκληματική πράξη, στην εκδήλωση της οποίας συμμετέχει καθ' οιονδήποτε τρόπο ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής ή οποιαδήποτε άλλη συσκευή ηλεκτρονικής επεξεργασίας δεδομένων (κινητό τηλέφωνο, palmtop, notebook και άλλα) μπορεί να είναι: α) στόχος κάποιας επίθεσης, β) μέσο διάπραξης κάποιας επίθεσης, δηλαδή το εργαλείο, που χρησιμοποιεί ο επιτιθέμενος για να πραγματοποιήσει τον εγκληματικό σκοπό του, γ) βοηθητικό μέσο για τη διάπραξη του εγκλήματος, π.χ., ως μέσο αποθήκευσης στοιχείων ή πληροφοριών, που αφορούν άτομα, που συμμετέχουν σε παράνομες δραστηριότητες.

Περαιτέρω, οι μορφές εμφάνισης του ηλεκτρονικού εγκλήματος δύναται να καταταχθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες, ανάλογα με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή στην τέλεση της εγκληματικής πράξης:

α) Εγκλήματα, που διαπράττονται, τόσο σε συμβατικό περιβάλλον, όσο και σε περιβάλλον ηλεκτρονικών υπολογιστών, οπότε το διαδίκτυο μπορεί να αποτελέσει το μέσο τέλεσης. Π.χ., η συκοφαντική δυσφήμιση μπορεί να διαπραχθεί με τη δημοσίευση ενός προσβλητικού σχολίου σε μια ιστοσελίδα, όπως θα συνέβαινε, εάν το ίδιο συκοφαντικό σχόλιο είχε δημοσιευθεί σε μια έντυπη έκδοση.

β) Εγκλήματα, που διαπράττονται με τη χρήση υπολογιστών, χωρίς την ύπαρξη δικτύωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της κατηγορίας αυτής αποτελεί η παράνομη αντιγραφή λογισμικού.

γ) Εγκλήματα, που προϋποθέτουν οπωσδήποτε τη χρήση του διαδικτύου. Η συνηθέστερη εγκληματική συμπεριφορά της κατηγορίας αυτής είναι η διασπορά κακόβουλου λογισμικού (ιών).

B2. Η τυπολογία της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο (COE Convention on Cybercrime)

Σημαντική συμβολή στην τυπολογία του ηλεκτρονικού εγκλήματος αποτελεί η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο, η οποία υπογράφηκε στη Βουδαπέστη, στις 23 Νοεμβρίου 2001, από τα περισσότερα μέλη του Συμβουλίου, καθώς και από τις Η.Π.Α., τον Καναδά και την Ιαπωνία, Χώρες που έχουν στον Οργανισμό το καθεστώς του παρατηρητή. Μέχρι σήμερα, η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από 23 Χώρες, τέθηκε, δε, σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2004. Η Ελλάδα έχει

υπογράψει, ήδη, από τις 23 Νοεμβρίου 2001 τη Συνθήκη, αλλά δεν την έχει, ακόμη, επικυρώσει⁴.

Η κατάρτιση και υπογραφή της Σύμβασης για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο προέκυψε από την ανάγκη της, κατά προτεραιότητα, επιδίωξης μιας κοινής αντεγκληματικής πολιτικής, με στόχο την προστασία της κοινωνίας από το ηλεκτρονικό έγκλημα, μέσω της υιοθέτησης κατάλληλης νομοθεσίας και της ανάπτυξης διεθνούς συνεργασίας.

Με την πεποίθηση ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση του κυβερνοεγκλήματος προϋποθέτει ενισχυμένη, ταχεία και λειτουργική διεθνή συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, η Σύμβαση επιδιώκει την αποτροπή κάθε προσβολής, στρεφόμενης κατά της εμπιστευτικότητας, της ακεραιότητας και της διαθεσιμότητας των συστημάτων, δικτύων και δεδομένων ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς, επίσης, κάθε κατάχρησης αυτών, καθιστώντας αξιόποινες τέτοιες πράξεις και λαμβάνοντας πρόνοιες, που διευκολύνουν τον εντοπισμό, την έρευνα και την δίωξή τους σε εσωτερικό και διεθνές επίπεδο⁵.

Τα άρθρα 4 έως 10 της Σύμβασης καθορίζουν τέσσερις βασικές μορφές του ηλεκτρονικού εγκλήματος:

α) Αδικήματα, κατά της εμπιστευτικότητας, ακεραιότητας και διαθεσιμότητας συστημάτων και δεδομένων ηλεκτρονικών υπολογιστών (Άρθρα 2 – 6)

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται τα αδικήματα i) της πρόσβασης σε ολόκληρο ή σε μέρος συστήματος ηλεκτρονικών υπολογιστών χωρίς δικαίωμα, ii) της παγίδευσης – υποκλοπής διακινούμενων ηλεκτρονικών δεδομένων (π.χ. μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), iii) της επέμβασης σε δεδομένα ηλεκτρονικών υπολογιστών χωρίς δικαίωμα, iv) της επέμβασης σε συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και v) της κακής χρήσης συσκευών.

β) Αδικήματα, σχετικά με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές (Άρθρα 7 – 8)

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται τα αδικήματα της πλαστογραφίας και της απάτης με ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Το μεν πρώτο αδίκημα διαπράττει όποιος, με πρόθεση και χωρίς δικαίωμα, προβαίνει στην εισαγωγή, μεταβολή, διαγραφή ή απόκρυψη δεδομένων ηλεκτρονικών υπολογιστών, με σκοπό τα δεδομένα αυτά να θεωρούνται ή να χρησιμοποιούνται για νόμιμους σκοπούς, σαν να

⁴ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=185&CM=8&DF=7/5/2008&CL=ENG>

⁵ <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm>

ήταν αυθεντικά. Το δεύτερο αδίκημα διαπράττει όποιος, με πρόθεση και χωρίς δικαίωμα, προκαλεί απώλεια περιουσίας σε κάποιον άλλον, με οποιαδήποτε εισαγωγή, τροποποίηση, διαγραφή ή απόκρυψη δεδομένων ηλεκτρονικού υπολογιστή ή άλλη δόλια επέμβαση στη λειτουργία ενός συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, με σκοπό να επιφέρει οικονομικό όφελος στον εαυτό του ή σε άλλον.

γ) Αδικήματα, σχετικά με την παιδική πορνογραφία (Άρθρο 9)

Ως αυτοτελή και ιδιαίτερη κατηγορία ηλεκτρονικού εγκλήματος κατατάσσει η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης τη διάπραξη αδικημάτων, σχετικά με την παιδική πορνογραφία (άρθρο 9). Κάθε συμβαλλόμενο μέρος της Συνθήκης καλείται να καταστήσει αξιόποινες, σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, πράξεις που τελούνται διεθνώς, χωρίς δικαίωμα και αφορούν:

1. Παραγωγή υλικού παιδικής πορνογραφίας, με σκοπό τη διακίνησή του, μέσω συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή.
2. Προσφορά ή διαθεσιμότητα υλικού παιδικής πορνογραφίας, μέσω συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή.
3. Διακίνηση υλικού παιδικής πορνογραφίας, μέσω συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή.
4. Προμήθεια υλικού παιδικής πορνογραφίας, μέσω συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, για ίδια χρήση ή χρήση άλλου ατόμου.
5. Κατοχή υλικού παιδικής πορνογραφίας, αποθηκευμένου σε σύστημα ηλεκτρονικού υπολογιστή ή σε άλλη μονάδα αποθήκευσης δεδομένων.

Ως «παιδική πορνογραφία» η Σύμβαση εκλαμβάνει πορνογραφικό υλικό, στο οποίο απεικονίζεται ανήλικος ή άτομο, που εμφανίζεται ως ανήλικος και συμμετέχει σε σεξουαλικές επαφές, καθώς επίσης και ρεαλιστικές εικόνες του αυτού περιεχομένου. Ως ανήλικος θεωρείται αυτός, που δεν έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του.

δ) Αδικήματα, σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία και συναφή δικαιώματα (Άρθρο 10)

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται προσβολές της πνευματικής ιδιοκτησίας και συναφών δικαιωμάτων, που διαπράττονται, μέσω συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, με πρόθεση και σε εμπορική κλίμακα. Για τα προστατευτέα δικαιώματα λαμβάνεται υπ' όψη το εθνικό δίκαιο κάθε συμβαλλόμενου μέρους, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις του από τη Σύμβαση της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων (1886), τη Συμφωνία για την εμπορική πλευρά των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (WTO – TRIPS, 1994), τη Συνθήκη πνευματικής ιδιοκτησίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO Copyright Treaty, 1996) και άλλες.

Με την τυπολογία αυτή του ηλεκτρονικού εγκλήματος, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης δημιουργεί το υπόβαθρο για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας των συμβαλλομένων κρατών στο συγκεκριμένο ρυθμιστικό πεδίο και επιτάσσει τον κολασμό του, με αποτελεσματικές και αποτρεπτικές ποινές. Κατά την εφαρμογή της Συμβάσεως, σύμφωνα με ρητή μνεία του προοιμίου της, λαμβάνεται υπ' όψη η ανάγκη διασφάλισης, κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ των συμφερόντων αφ' ενός της επιβολής του νόμου και αφ' ετέρου του σεβασμού των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σύμφωνα με την Ε.Σ.Δ.Α., συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Γ. Ο ανήλικος ως θύμα του ηλεκτρονικού εγκλήματος

Η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου προσφέρει σε παιδιά και εφήβους πρωτόγνωρες, για τις προηγούμενες γενιές, ευκαιρίες εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας και επικοινωνίας, εγκυμονεί, ωστόσο, και κινδύνους, που μπορεί να ποικίλουν από τον εθισμό στη χρήση του Internet⁶, έως τη θυματοποίησή τους, μέσω των κατωτέρω, κυρίως, μορφών του ηλεκτρονικού εγκλήματος:

α) Παιδοφιλία – παιδική πορνογραφία

Το διαδίκτυο χρησιμοποιείται από κυκλώματα παιδοφιλίας και παιδικής πορνογραφίας για την προσέλκυση ανηλίκων, με στόχο την σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίησή τους και με πλέον χαρακτηριστική τη μέθοδο του “grooming”.

Το “grooming” είναι η διαδικασία κατά την οποία, παιδόφιλοι, προσποιούμενοι ότι είναι έφηβοι, χρησιμοποιούν διαδικτυακούς χώρους συνομιλίας (chat rooms), για να προσελκύσουν παιδιά, με σκοπό να τα κακοποιήσουν. Τα chat rooms φιλοξενούνται στο διαδίκτυο και σε αυτά μπορεί να έχει πρόσβαση οποιοσδήποτε από οποιοδήποτε σημείο στον κόσμο. Συχνά, θεωρούνται από τα παιδιά ασφαλείς τόποι συνομιλίας, τόσο εξ αιτίας της δημόσιας φύσης της συζήτησης, αλλά και της λανθασμένης εκτίμησής τους ότι διατηρείται η ανωνυμία τους.

Οι παιδόφιλοι ξεκινούν συζητήσεις με τα πιθανά θύματα, με σκοπό να αναπτύξουν φιλική σχέση με αυτά και να αποσπάσουν, όσο το δυνατόν, περισσότερες πληροφορίες, σχετικά με τον τόπο διαμονής τους, τα ενδιαφέροντα, τα χόμπυ και τις σεξουαλικές τους εμπειρίες. Μέσα από την σχέση αυτή προκαλούν σταδιακά συζητήσεις σεξουαλικής φύσεως και πολλές φορές αποστέλλουν, στα

⁶ Βλ. αποτελέσματα σχετικής έρευνας που πραγματοποίησε η Μονάδα Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ.) της Β' Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (Νοσοκομείο Παίδων «Π. & Α. Κυριακού»): <http://www.youth-health.gr/gr/index.php?!=5&J=2&K=7>

υποψήφια θύματα, φωτογραφίες παιδικής πορνογραφίας, αλλά και πορνογραφίας ενηλίκων, προκειμένου να τους υποβάλουν την εντύπωση ότι οι πράξεις αυτές είναι αποδεκτές και φυσιολογικές και, εν συνεχεία, να τα καταπείσουν, ώστε να λάβουν μέρος σε σεξουαλική επαφή⁷.

β) Έκθεση σε πορνογραφικό υλικό

Πέραν του κινδύνου παραπλάνησης των ανηλίκων χρηστών του διαδικτύου και εξαναγκασμού τους σε πράξεις σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης τους, το διαδίκτυο απειλεί να στρεβλώσει την αντίληψη παιδιών και εφήβων, αναφορικά με τις ανθρώπινες σχέσεις και τη σεξουαλικότητα, μέσω της διαθεσιμότητας πορνογραφικού υλικού. Όπως κατέδειξε σχετική έρευνα της Εταιρίας Μελέτης Ανθρώπινης Σεξουαλικότητας (Ε.Μ.Α.Σ.), ένας στους δύο εφήβους, στην Ελλάδα, έχει επισκεφθεί, τουλάχιστον μία φορά, ιστοσελίδες με πορνογραφικό υλικό, είτε από το σπίτι (67%), είτε από το σχολείο (79%), ενώ το 74% των καταναλωτών διαδικτυακού πορνογραφικού υλικού είναι ηλικίας μεταξύ 15-34 ετών!⁸

γ) Διακίνηση - πώληση ναρκωτικών και άλλων παράνομων ουσιών ή φαρμάκων για τη χρήση των οποίων απαιτείται ειδική άδεια

Οι διακινητές ναρκωτικών και άλλων παρανόμων ουσιών ή φαρμάκων, η χρήση των οποίων απαιτεί προηγούμενη ειδική άδεια, χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για την προώθηση της δραστηριότητάς τους, συχνά απευθυνόμενοι ειδικά προς ανήλικους χρήστες του Internet. Ιστοσελίδες, που διαφημίζουν τη χρήση ναρκωτικών ουσιών, υπόσχονται την προμήθειά τους, ή παρέχουν οδηγίες παρασκευής τους, καθώς και διαδικτυακά παιχνίδια, με στόχο την εξοικείωση των παικτών με τα ναρκωτικά, είναι μερικοί μόνον από τους τρόπους εκμετάλλευσης της περιέργειας των εφήβων για διαφορετικές εμπειρίες και προσέλκυσής τους στον επικίνδυνο κόσμο της τοξικοεξάρτησης.

δ) Έκθεση σε βία, ρατσιστική και τρομοκρατική θεματολογία

Ολοένα περισσότερες ιστοσελίδες αποσκοπούν, άλλοτε ευθέως και άλλοτε συγκεκαλυμμένως, να μηθούν τους επισκέπτες τους σε βίαιες, ρατσιστικές, ξενοφοβικές, τρομοκρατικές, παραθρησκευτικές ή άλλες παράνομες ιδεοληψίες και οργανώσεις. Μεταξύ των επισκεπτών αναλόγων ιστοσελίδων, οι έφηβοι χρήστες του διαδικτύου μπορούν ευκολότερα να παρασυρθούν, από άγνοια, πλήξη ή απογοήτευση από την καθημερινότητά τους, στις επικίνδυνες αυτές ατραπούς.

ε) Παρότρυνση σε αυτοκαταστροφικές ενέργειες

⁷ <http://www.saferinternet.gr/Θέματα/Πορνογραφία/Τσίναατοgrooming/tabid/71/Default.aspx>

⁸ http://www.enet.gr/online/online_obj?pid=127&tp=T&id=22803596

Η συχνότητα των αυτοκτονιών μέσω του διαδικτύου αυξάνεται, και στη Χώρα μας, καθώς, σύμφωνα με στοιχεία της Τμήματος Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής, τα τελευταία χρόνια έχουν καταγραφεί δεκατέσσερις περιπτώσεις.

στ) Εκβιασμός και παρενόχληση

Μια επιπρόσθετη και ανησυχητική πτυχή παραβατικής δραστηριότητας μέσω του διαδικτύου σε βάρος ανηλίκων είναι η διάπραξη εκβιασμών και παρενοχλήσεων μεταξύ τους. Η διείσδυση των νέων τεχνολογιών στην καθημερινή ζωή των παιδιών και των εφήβων χρησιμοποιείται, ολοένα συχνότερα, ως εργαλείο παρενόχλησης. Η διοχέτευση στο διαδίκτυο φωτογραφιών και βίντεο συμμαθητών ή Καθηγητών τους, με προσβλητικό περιεχόμενο, που έχουν προηγουμένως καταγράψει με κινητά τηλέφωνα τρίτης γενιάς και η δημοσίευση σε ιστολόγια (blogs) ή ιστοσελίδες προσβλητικών κειμένων, αποτελούν χαρακτηριστικές περιπτώσεις μιας ανησυχητικά εξελισσόμενης πρακτικής.

ζ) Εξαπάτηση, μέσω ηλεκτρονικών τυχερών παιχνιδιών και πωλήσεων και υποκλοπή προσωπικών δεδομένων

Τέλος, η έλλειψη επαρκούς εμπειρίας συναλλαγών των παιδιών και των εφήβων έχει ως αποτέλεσμα να καθίστανται ευχερέστερα θύματα εξαπάτησης, μέσω ιστοσελίδων ηλεκτρονικών τυχερών παιχνιδιών, και πωλήσεως προϊόντων. Παράλληλα, η ανάρτηση ηλεκτρονικών βιοπορτραίτων και η συμμετοχή σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν, σε τρίτους, την άντληση προσωπικών πληροφοριών και δεδομένων για τους συμμετέχοντες χρήστες του διαδικτύου, που οι τελευταίοι, ούτε ήθελαν να γνωστοποιήσουν, αλλά και δεν φαντάζονταν ότι θα μπορούσαν να καταστούν γνωστές σε τρίτα πρόσωπα.

Δ. Το ισχύον διεθνές νομοθετικό πλαίσιο αντιμετώπισης του ηλεκτρονικού εγκλήματος

Η αυξανόμενη χρήση του διαδικτύου για την τέλεση εγκληματικών πράξεων έχει προκαλέσει την κινητοποίηση της διεθνούς κοινότητας για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Αναφέρθηκε, ήδη, ανωτέρω η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο, της 23ης Νοεμβρίου 2001, η οποία αποτελεί το πρώτο διεθνές συμβατικό κείμενο, που επιχειρεί να συναντήσει τις ανησυχίες της κοινωνίας για την αύξηση του ηλεκτρονικού εγκλήματος, να προσδιορίσει τις μορφές του και να εναρμονίσει τη νομοθεσία των συμβαλλομένων κρατών, σχετικά με την καταπολέμησή του.

Όπως, ήδη, σημειώθηκε, η Σύμβαση δίδει έμφαση στην καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας και τη χρήση του διαδικτύου ως αγωγού εύκολης, ταχείας και

μαζικής διακίνησης σχετικού υλικού. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης υπογράφηκε στις 25.10.2007, χωρίς ακόμη να έχει τεθεί σε ισχύ, η Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών ενάντια στην Σεξουαλική Εκμετάλλευση και Κακοποίηση. Η Σύμβαση καθιστά αξιόποινες τις διάφορες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, περιλαμβάνει προληπτικά μέτρα, όπως η προσεκτική επιλογή όσων εργάζονται με παιδιά, και μεριμνά για την υποστήριξη των θυμάτων⁹.

Μεταξύ των αξιόποινων συμπεριφορών περιλαμβάνεται, ασφαλώς, η παιδική πορνεία και πορνογραφία, ενώ ποινικοποιείται η χρήση των νέων τεχνολογιών – του διαδικτύου ιδιαίτερα – για την πρόκληση σεξουαλικής βλάβης ή κακοποίησης παιδιών, επί παραδείγματι, μέσω της μεθόδου του “grooming”, της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών από ενήλικους, που είχαν προηγουμένως γνωρίσει σε internet chat rooms ή game sites.

Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να αναφερθεί και η απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ/22.12.03 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, δια της οποίας τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναλαμβάνουν ανάλογες δεσμεύσεις εναρμόνισης της νομοθεσίας τους στο πεδίο αυτό¹⁰.

Επιπροσθέτως, στις 28.01.2003 υπογράφηκε στο Στρασβούργο το «Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο, σχετικά με την ποινικοποίηση πράξεων ρατσιστικής και ξενοφοβικής φύσης, που τελούνται, μέσω συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών». Το Πρωτόκολλο διευρύνει το ρυθμιστικό πεδίο της Συνθήκης, ώστε η τελευταία να συμπεριλάβει αδικήματα ρατσιστικής ή ξενοφοβικής προπαγάνδας και έχει υπογραφεί, μέχρι στιγμής, από 33 Χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, από τις οποίες μόνον οι 12 έχουν, ήδη, προχωρήσει στην επικύρωσή του.

Ε. Το ισχύον εθνικό νομοθετικό πλαίσιο αντιμετώπισης του ηλεκτρονικού εγκλήματος

Η αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εγκλήματος στη Χώρα μας σκοπείται, μέσω ειδικών διατάξεων του Ποινικού Κώδικα, που κατέστησαν αξιόποινες εγκληματικές

⁹ <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm>

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0068:EL:HTML>

συμπεριφορές, εκδηλούμενες δια της χρήσεως ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου, καθώς και μέσω ειδικής νομοθεσίας:

- Με το άρθρο 370B του Ποινικού Κώδικα, τιμωρείται η αθέμιτη αντιγραφή, αποτύπωση, χρησιμοποίηση, αποκάλυψη σε τρίτον ή οπωσδήποτε παραβίαση στοιχείων ή προγραμμάτων υπολογιστών, τα οποία συνιστούν κρατικά, επιστημονικά ή επαγγελματικά απόρρητα ή απόρρητα επιχείρησης του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα.
- Με το άρθρο 370Γ του Ποινικού Κώδικα τιμωρείται η χωρίς δικαίωμα αντιγραφή ή χρησιμοποίηση προγραμμάτων υπολογιστών, καθώς και η χωρίς δικαίωμα απόκτηση πρόσβασης σε στοιχεία, που έχουν εισαχθεί σε υπολογιστή, ή σε περιφερειακή μνήμη υπολογιστή, ή μεταδίδονται με συστήματα τηλεπικοινωνιών.
- Με το άρθρο 370Α, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το, ήδη, ψηφισθέν (18.06.08) σχέδιο νόμου «Ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου διασφάλισης του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας», η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της παραβίασης του απορρήτου των τηλεφωνημάτων και της προφορικής συνομιλίας περιλαμβάνει και την αθέμιτη παγίδευση, ή παρέμβαση σε δίκτυο παροχής υπηρεσιών τηλεφωνίας, ή σε σύστημα υλικού ή λογισμικού, που χρησιμοποιείται για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών.
- Με το ανωτέρω ψηφισθέν σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης αποσαφηνίζεται και επιτείνεται η ευθύνη παρόχων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την προστασία του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας, σε περίπτωση παραβίασης του οποίου προβλέπονται σε βάρος τους σοβαρές ποινικές και διοικητικές κυρώσεις.
- Με την παρ.3 του άρθρου 348 του Ποινικού Κώδικα, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 5 του ν. 3064/2002 (ΦΕΚ 248 Α'), τιμωρείται η κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία επιχείρηση διευκόλυνσης, έστω και συγκαλυμμένα, με τη δημοσίευση αγγελίας, εικόνας, αριθμού τηλεφωνικής σύνδεσης ή με τη μετάδοση ηλεκτρονικών μηνυμάτων, ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, της ασέλγειας με ανήλικο.
- Με το άρθρο 348Α, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 10 του δεύτερου άρθρου του ν. 3625/2007 (ΦΕΚ 290 Α'), τιμωρείται η παραγωγή, διάθεση και προμήθεια υλικού παιδικής πορνογραφίας και μέσω συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ή του διαδικτύου.

- Πτυχές του ηλεκτρονικού εγκλήματος προσεγγίζουν, επίσης, ο ν.3431/2006 «περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (ΦΕΚ 13 Α'), ο ν.3471/2006 «περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν. 2472/1997» (ΦΕΚ 133 Α'), ο ν.3115/2003 «περί της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΦΕΚ 47 Α')» και ο ν. 2225/1994 «περί προστασίας της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας» (ΦΕΚ 121 Α').

Το άρθρο 4 του τελευταίου νόμου προβλέπει ότι, για τη διακρίβωση των εν αυτώ, περιοριστικώς απαριθμωμένων, κακουργημάτων, επιτρέπεται η άρση του απορρήτου της επικοινωνίας. Με πρόταση της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας, προστέθηκαν, με το ν.3666/2008 (ΦΕΚ 105 Α'), οι περιπτώσεις της κατάχρησης ανηλίκων σε ασέλγεια, της διευκόλυνσης αλλότριας ακολασίας και της παιδικής πορνογραφίας.

- Το Π.Δ. 47/2005 (ΦΕΚ 64 Α') προβλέπει τη διαδικασία για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών.
- Με το Π.Δ. 131/2003 (ΦΕΚ 116 Α') προσαρμόσθηκε η εθνική νομοθεσία στην Οδηγία 2000/31/ΕΚ για το ηλεκτρονικό εμπόριο και ρυθμίστηκαν ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της Κοινωνίας της Πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (μη ζητηθείσα εμπορική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (spam mail), ηλεκτρονικές συμβάσεις, ηλεκτρονικοί τρόποι παραγγελίας και άλλα).

ΣΤ. Προτάσεις για την ασφαλέστερη πλοήγηση στο διαδίκτυο

Η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου για εγκληματικούς σκοπούς είναι μια παρενέργεια της σύγχρονης κοινωνίας της πληροφορίας, η αντιμετώπιση της οποίας προϋποθέτει τη συνεχή εγρήγορση του νομοθέτη, της διοίκησης και της Κοινωνίας των Πολιτών.

Η διαρκής εξέλιξη του ηλεκτρονικού εγκλήματος απαιτεί αντίστοιχη ευελιξία και προσαρμοστικότητα, εκ μέρους του νομοθέτη, προκειμένου να μην αφήνονται ρυθμιστικά κενά, που επιτρέπουν την ατιμώρητη διάπραξη αδικημάτων στον κυβερνοχώρο. Διαχρονικά, η ελληνική νομοθεσία ανταποκρίνεται στο αίτημα προστασίας από το ηλεκτρονικό έγκλημα, με την υιοθέτηση κατάλληλων ρυθμίσεων και την προσαρμογή στις πρόνοιες του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου, π.χ., σε ό,τι αφορά στην προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τις ηλεκτρονικές

συναλλαγές, την προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών και την καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας.

Σε αυτήν την κατεύθυνση είναι απαραίτητο η Χώρα μας να προχωρήσει στην επικύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο (2001), καθώς και του σχετικού Προσθέτου Πρωτοκόλλου της για την ποινικοποίηση πράξεων ρατσιστικής και ξενοφοβικής φύσης, μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών (2003).

Στο ίδιο πλαίσιο, θα πρέπει να εξετασθεί η εισαγωγή ειδικότερων ρυθμίσεων, κατά το υπόδειγμα της Σύμβασης, π.χ. για τον κολασμό επιθέσεων κατά της εμπιστευτικότητας, ακεραιότητας και διαθεσιμότητας συστημάτων και δεδομένων ηλεκτρονικών υπολογιστών, όπου το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο και ιδίως τα άρθρα 370Α, 370Β και 370Γ του Ποινικού Κώδικα, δεν έχουν, επαρκώς, ειδικό χαρακτήρα.

Επίσης, θα πρέπει να διαμορφωθεί κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των internet café. Η υφιστάμενη κατάσταση έχει ως αποτέλεσμα να λειτουργούν, χωρίς οποιοδήποτε έλεγχο και ιδίως ως προς το ωράριό τους, την επίβλεψη, τη διάρκεια και το είδος της χρήσης του διαδικτύου, που κάνουν οι ανήλικοι θαμώνες τους. Καθόλου τυχαία, κρούσματα εθισμού εφήβων στο διαδίκτυο έχουν εκδηλωθεί στους χώρους αυτούς, ενώ η ανωνυμία και η αδυναμία ταυτοποίησης του χρήστη, που προσφέρουν, τα καθιστά ορμητήρια ηλεκτρονικών προσβολών.

Παράλληλα με την προώθηση νομοθετικών αλλαγών, όπου αυτές είναι απαραίτητες, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ενημέρωση των χρηστών ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου, σχετικά με τους κινδύνους που μπορεί να διατρέχουν, ανάλογα με την ηλικία που έχουν και την ιδιότητα, με την οποία χρησιμοποιούν το διαδίκτυο: Ενήλικοι, έφηβοι, παιδιά, καταναλωτές, εργαζόμενοι, μαθητές, θα πρέπει να γνωρίζουν τις απειλές, που ελλοχεύουν πίσω από την οθόνη του υπολογιστή και τους τρόπους εξουδετέρωσής τους.

Προς το σκοπό αυτό είναι απαραίτητη η συνεργασία όλων: Πολιτείας, εκπαιδευτικής κοινότητας, οικογένειας, οργανώσεων καταναλωτών και προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων, φορέων εξειδικευμένων στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τη χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου, όπως η «Ομάδα Δράσης για την Ψηφιακή Ασφάλεια – D.A.R.T.», ο Ελληνικός Κόμβος Ασφαλούς Διαδικτύου – SaferInternet» και άλλοι.

Η ορθή ενημέρωση και επαγρύπνηση των χρηστών του διαδικτύου, η διοργάνωση ανοικτών ενημερωτικών εκδηλώσεων, η εφαρμογή ειδικών φίλτρων, που αποκλείουν την πρόσβαση ανηλίκων σε ιστοσελίδες επιβλαβούς περιεχομένου (πορνογραφικό υλικό, εξύμνηση της βίας, του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλα),

η χρήση προγραμμάτων ασφαλούς πλοήγησης στο διαδίκτυο (anti – virus, firewall, anti – spam, anti – spyware e.t.c.) αποτελούν σημαντικά όπλα εξουδετέρωσης των εγκληματικών απειλών, μέσω του διαδικτύου.

Z. Επίμετρο

Οι ωφέλειες από την είσοδο του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου στην καθημερινότητα των πολιτών είναι τόσες πολλές, ώστε η απειλή του ηλεκτρονικού εγκλήματος και η ανασφάλεια, που προκαλεί, να μην είναι, με κανέναν τρόπο, ανεκτή.

Απάντηση στην νέα αυτή μορφή εγκληματικότητας δίδει η χρησιμοποίηση σύγχρονου λογισμικού προστασίας των συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, η επικαιροποίηση της νομοθεσίας, η κινητοποίηση της Πολιτείας, η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της Κοινωνίας των Πολιτών.

Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών δύναται να εξουδετερώσει την απειλή του ηλεκτρονικού εγκλήματος και να διαφυλάξει το διαδίκτυο ως εργαλείο μάθησης, εργασίας, ψυχαγωγίας, ως χώρο οικουμενικής επικοινωνίας και συνεννόησης, χωρίς ύποπτες ατραπούς και σκοτεινές απολήξεις. Αυτή είναι η βούληση της συντριπτικής πλειοψηφίας των χρηστών του, προς την οποία η νομοθετική λειτουργία στη Χώρα μας, η Βουλή των Ελλήνων, μέσω της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας και του πραγματοποιηθέντος κύκλου συζητήσεων, ανταποκρίνεται με συγκεκριμένες θέσεις και προτάσεις προς τα αρμόδια Υπουργεία.

**ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΙΑ ΝΕΩΝ ΜΕ ΕΞΑΡΤΗΣΗ
ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΪΔΟΣ

Μία από τις πτυχές του μεγάλου και σύγχρονου ζητήματος της αντιμετώπισης των αρνητικών επιδράσεων από τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου στους νέους, που συζητήθηκε διεξοδικά κατά τη διάρκεια της Συνόδου Α' της ΙΒ' Κοινοβουλευτικής Περιόδου στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής, ήταν και οι επιπτώσεις τους στη συμπεριφορά και την ψυχική υγεία των νέων και η εξάρτησή τους από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Γι' αυτό κλήθηκαν ειδικοί επιστήμονες, οι οποίοι παρουσίασαν με αναλυτικές, τεκμηριωμένες και εμπειριστατωμένες εισηγήσεις το μέγεθος του προβλήματος, ενώ, παράλληλα, τόνισαν την αναγκαιότητα της γνώσης και της εφαρμογής των τρόπων προστασίας από αυτόν τον κίνδυνο, καθώς επίσης και των μεθόδων της περίθαλψης και της νοσηλείας των πασχόντων από αυτή τη σύγχρονη «πάθηση» των νέων στη Χώρα μας.

Πριν, όμως, επεκταθώ στο συγκεκριμένο θέμα, θα ήθελα να διασκεδάσω τις αμφιβολίες και να ξεδιαλύνω τους προβληματισμούς, που εκφράζονται, γύρω από τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου, καθώς επίσης και να καταθέσω κάποιες απόψεις, οι οποίες έχουν άμεση σχέση με το συζητούμενο ζήτημα και απορρέουν από τις αρχές του Κόμματος το οποίο εκπροσωπώ στη Βουλή και είναι οι ακόλουθες:

- Το πρόβλημα της προστασίας των ανθρώπων από τις επιπτώσεις και τους κινδύνους των ανακαλύψεων είναι πανάρχαιο και διαχρονικό και πάντοτε αναζητούνταν τρόποι αποτροπής και αντιμετώπισής τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα το καράβι και το σωσίβιο, ο τροχός και το φρένο, το αεροπλάνο και το αλεξίπτωτο και άλλα. Εξ άλλου, βασικά αγαθά και βασικές δραστηριότητες των ανθρώπων, όταν καταναλώνονται ή ασκούνται υπερβαλλόντως, είναι επιζήμια, αφού προκαλούν από υπερκόπωση έως σοβαρά νοσήματα. Από τα ανωτέρω καταδεικνύεται ότι η ρήση «παν μέτρον άριστον» αποτελεί βασικό κανόνα και στη χρήση των νέων τεχνολογιών.

- Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και το διαδίκτυο είναι αναμφισβήτητα χρήσιμα στους νέους και την κοινωνία και οι όποιες συνέπειες από την κακή χρήση τους δεν θα έπρεπε να επιτρέπουν την απόρριψη και τη δαιμονοποίησή τους και σαφώς, πέραν πάσης αμφιβολίας, είναι αναγκαία η εξοικείωση των νέων με αυτά.

- Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και το διαδίκτυο αναπτύσσονται και αξιοποιούνται στους τομείς της εκπαίδευσης, της επικοινωνίας και της ψυχαγωγίας. Δυστυχώς, όμως, χρησιμοποιούνται και για λόγους κερδοσκοπίας μέσω παράνομων παιγνίων και προβολής απαράδεκτων συμπεριφορών, όπως οι βίαιες πράξεις και η διακίνηση παιδικής πορνογραφίας.

- Παρότι οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και το διαδίκτυο είναι αναντικατάστατοι τρόποι πρόσβασης στην πληροφορία και τη γνώση, παρότι η χρησιμότητά τους στην εκπαίδευση των νέων είναι ανεκτίμητη, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι η πληροφορία δεν είναι γνώση, η γνώση δεν είναι εκπαίδευση, η εκπαίδευση δεν είναι μόρφωση, η μόρφωση δεν είναι παιδεία και, τέλος, η παιδεία δεν είναι πολιτισμός. Αποδεχόμενοι, λοιπόν, την διαφορετικότητα, αλλά και την άρρηκτη σχέση μεταξύ αυτών των εννοιών πρέπει να εντάξουμε αυτές τις νέες τεχνολογίες, ως ένα κρίκο στην παραπάνω αλυσίδα, χωρίς αυτές να μετατρέπονται σε δεσμά για τους νέους, μειώνοντας την κοινωνικότητά τους, περιορίζοντας τη μόρφωσή τους, χαλιναγωγώντας την παιδεία τους και αλλοιώνοντας τον πολιτισμό τους.

- Το πρόβλημα της εξάρτησης των νέων από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και το διαδίκτυο, που τείνει να εξελιχθεί σε μάλιστα πιο επικίνδυνη και από τα ναρκωτικά, δεν αντιμετωπίζεται ριζικά με αποσπασματικές νομοθετικές ρυθμίσεις ή, μόνον, με τη θεραπεία των «νοσούντων» εξαρτημένων νέων. Χρειάζεται μελετημένος σχεδιασμός και σύνολο παράλληλων δράσεων για την πρόληψη, την περίθαλψη και την αποτελεσματικότερη αντιμετώπισή του.

- Σε μια περίοδο ραγδαίων κοινωνικών αλλαγών, με τις μικρές οικογένειες σε μεγάλες πόλεις, κατά την οποία αμφισβητούνται οι ιδεολογίες, θάμπωσαν τα οράματα, αργοσβήνουν οι ελπίδες των νέων για ένα καλύτερο αύριο, θεοποιείται η ασύδοτη αγορά και δικαιώνεται ο άκρατος ανταγωνισμός, προβάλλεται ως κυρίαρχο πρότυπο η με κάθε τρόπο προσωπική ανέλιξη, περισσεύει ο ατομισμός και η αποξένωση των ανθρώπων, πρέπει όλοι να αφυπνιστούμε και να αντιδράσουμε. Πρέπει να ξαναβρούμε τους ηθικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς, αισθητικούς και ιδεολογικούς κώδικες του πολιτισμού μας, πρέπει να αντισταθούμε στην ανεξέλεγκτη λειτουργία της οικονομίας που βλέπει τον άνθρωπο ως ανώνυμη μονάδα παραγωγής και αριθμητικό μέγεθος κατανάλωσης, πρέπει να ενισχύσουμε, στην κοινωνία και στους νέους, τις αρχές του ανθρωπισμού και της αλληλεγγύης, πρέπει να επιμείνουμε σε μια κοινωνία, με πρωταγωνιστή τον άνθρωπο και τις μορφές συλλογικής δράσης. Με διαρκή στόχο την κοινωνική δικαιοσύνη και την πρόοδο, με

τη συμμετοχή και προς όφελος όλων θα αποτρέψουμε τη νέα βαρβαρότητα, που ελλοχεύει στις μέρες μας και από την οποία κινδυνεύουμε όλοι μας.

Με αυτές τις σκέψεις και επισημαίνοντας την ανάγκη εφαρμογής πλέγματος συνδυασμένων πολιτικών προς αυτήν την κατεύθυνση, θεωρώ ότι, μαζί με τις προτάσεις, που ανέπτυξαν με τις εισηγήσεις τους στην Επιτροπή για τους τομείς τους οι ειδικοί και έγκριτοι επιστήμονες, θα είναι αποτελεσματικότερη η προσπάθεια όλων, αλλά και οι μέθοδοι που αυτοί προτείνουν για τη ριζικότερη αντιμετώπιση του μεγάλου ζητήματος.

Το πρόβλημα της εξάρτησης των νέων από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και το διαδίκτυο, όπως μας κατέδειξαν οι Εισηγητές, δεν είναι τόσο εκτεταμένο και έντονο στην Ελλάδα όσο σε άλλες χώρες, όπως η Κίνα, η Κορέα, οι Η.Π.Α και λοιπά, αλλά το τελευταίο διάστημα αρχίζει να μεγεθύνεται και στην πατρίδα μας, λαμβάνοντας ευρύτερες διαστάσεις στην επαρχία απ' ό,τι στις μεγάλες αστικές περιοχές. Το γεγονός αυτό μας υποχρεώνει να δραστηριοποιηθούμε, συστηματικά, τόσο προς την κατεύθυνση της πρόληψης, όσο και προς αυτήν της θεραπείας των νέων, που είναι εξαρτημένοι.

Είναι προφανές ότι όσο αυξάνονται οι χρήστες, που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής και σωματικής υγείας, όσο βλέπουμε νέους να βρίσκονται σε οικογενειακή και κοινωνική απομόνωση, να εγκαταλείπουν τις σπουδές τους ή τις άλλες δραστηριότητές τους για τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, όσο παρατηρούμε νέους να εκδηλώνουν βίαιες ή και παραβατικές συμπεριφορές, δεν υπάρχουν περιθώρια για αδιαφορία, εφησυχασμό ή ολιγωρία. Απαιτείται καλύτερη ενημέρωση των γονέων, των εκπαιδευτικών και των γιατρών για τις βασικές πτυχές του θέματος, έτσι ώστε, σε συνδυασμό με άλλες ρυθμίσεις, να προληφθούν οι κίνδυνοι για τους χρήστες από την εξάρτηση, μέσω της σωστής και λελογισμένης χρήσης. Απαιτείται η ενημέρωσή τους, έτσι ώστε να γίνεται έγκαιρα αντιληπτό το πρόβλημα, να αναλαμβάνει ο ειδικός την αντιμετώπισή του, να θέτει έγκυρα τη διάγνωση και τη βαρύτητα της νόσου, να συστήνει την απαραίτητη θεραπεία και να βοηθάει στην απεξάρτηση των εξαρτημένων χρηστών.

Δυστυχώς, όμως, η Χώρα μας υστερεί σε αυτόν τον τομέα, αφού δεν υπάρχει οργανωμένο δίκτυο υπηρεσιών με ειδικούς επιστήμονες σε όλη την Επικράτεια, για να απευθύνονται οι γονείς των «νοσούντων» παιδιών και δεν υπάρχει ικανός αριθμός αναγνωρισμένων κέντρων περίθαλψης και νοσηλείας των εξαρτημένων παιδιών. Σήμερα, λειτουργούν ελάχιστα τέτοια κέντρα, όπως η Μονάδα του Τμήματος Εφηβικής Υγείας του Νοσοκομείου Παίδων «Αγλαΐα Κυριακού», ενώ στις άλλες περιοχές της Χώρας αυτά τα περιστατικά αντιμετωπίζονται από τις Ψυχιατρικές ή τις Παιδοψυχιατρικές Κλινικές των Νοσοκομείων.

Για να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικότερα οι πάσχοντες νέοι, πρέπει να αναγνωριστεί ως ψυχική διαταραχή η εξάρτηση από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και το διαδίκτυο, να αυξηθεί η χρηματοδότηση για δράσεις σε αυτόν τον τομέα, να ιδρυθούν Συμβουλευτικοί Σταθμοί σε όλους τους Νομούς, να στελεχωθούν με εξειδικευμένους ψυχιάτρους και ψυχολόγους τα Περιφερειακά Νοσοκομεία και να λειτουργήσουν Κέντρα «Απεξάρτησης» Νέων, ενταγμένα σε αντίστοιχες κλινικές των Δημόσιων Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων των μεγάλων αστικών περιοχών της Χώρας.

Μόνον έτσι, θα μπορούν οι γονείς, που έχουν αντιληφθεί το πρόβλημα και ζητούν, εναγωνίως, ειδικούς επιστήμονες, να βρίσκουν, εύκολα και σύντομα, βοήθεια για το παιδί τους. Μόνον έτσι, οι εξαρτημένοι από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και το διαδίκτυο νέοι θα περιθάλπονται καλύτερα και θα νοσηλεύονται, όταν χρειάζεται, σε θεραπευτικές μονάδες υψηλού επιπέδου για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του σύγχρονου αυτού προβλήματος, που πρέπει να μας απασχολεί όλους.

Οι θέσεις και προτάσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας περιλαμβάνονται σε ιδιαίτερο υπόμνημα, που κατετέθη από τον Β΄ Αντιπρόεδρο της Επιτροπής, κ. Κωνσταντίνο Αλυσανδράκη, και έχει ως ακολούθως:

ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Γενικές παρατηρήσεις

1. Κινητήρια δύναμη ανάπτυξης της πληροφορικής και των δικτύων υπολογιστών, όπως και όλης της καπιταλιστικής κοινωνίας, δεν είναι οι κοινωνικές ανάγκες, αλλά τα επιχειρηματικά συμφέροντα. Έτσι, όπως παραδέχεται και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «οι εξελίξεις, σχετικά με τις σύγχρονες τεχνολογίες πληροφοριών και τα συστήματα ηλεκτρονικής επικοινωνίας, ελέγχονται, σε μεγάλο βαθμό, από ιδιωτικές επιχειρήσεις»¹¹, σε βαθμό, μάλιστα, που η Επιτροπή διαπιστώνει «εμφανή έλλειψη ανταλλαγής πληροφοριών, εμπειρογνωμοσύνης και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα».

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, το διαδίκτυο λειτουργεί, κυρίως, ως χώρος επιχειρηματικής δραστηριότητας και όχι ως μηχανισμός επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών. Η διάδοσή του είναι περισσότερο αποτέλεσμα εμπορικής διαφήμισης από τη βιομηχανία πληροφορικής και παρόχους υπηρεσιών σύνδεσης, παρά πραγματικής ανάγκης των χρηστών. Μεγάλη συμβολή έχει και η πολιτική που, για να εξυπηρετήσει ακριβώς τα επιχειρηματικά συμφέροντα, προπαγανδίζει τη χρήση του ως αναπόσπαστο στοιχείο του σύγχρονου τρόπου ζωής. Ως αποτέλεσμα, οι χρήστες είναι, στη μεγάλη τους πλειοψηφία, άτομα, που δεν έχουν αναπτύξει την ικανότητα να αξιοποιούν αυτό που τους είναι πράγματι χρήσιμο και να αποφεύγουν τα άχρηστα και τα, ενδεχομένως, επικίνδυνα. Εντελώς φυσιολογικά, το πρόβλημα είναι μεγαλύτερο για τα παιδιά. Για τις εταιρείες, βέβαια, όσο μεγαλύτερη η χρήση του διαδικτύου για δραστηριότητες, νόμιμες ή μη, τόσο μεγαλύτερα τα κέρδη.

2. Η πολιτική της απελευθέρωσης και αυτορρύθμισης της αγοράς, που θέλει «τα πάντα να πουλιούνται και τα πάντα να αγοράζονται», όχι μόνο διευκολύνει την ανάπτυξη επικίνδυνων και βλαπτικών δραστηριοτήτων, αλλά μεταφέρει την ευθύνη της προστασίας από τον πάροχο υπηρεσιών στον τελικό χρήστη. Η υποταγή στην αγορά και την κερδοφορία καθιστά αδύνατη την ανάπτυξη αποτελεσματικών μηχανισμών στον τομέα της ασφάλειας των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και του διαδικτύου.

¹¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Προς την κατεύθυνση γενικής πολιτικής σχετικά με την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο», Βρυξέλλες, 22.5.2007, COM(2007) 267, σελ 9

3. Το εκπαιδευτικό σύστημα, με κύριο χαρακτηριστικό ότι προσφέρει στα παιδιά όχι γνώση, αλλά σκόρπιες και ασύνδετες πληροφορίες, δεν βοηθά την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και κάνει τα παιδιά ευάλωτα στους κινδύνους του διαδικτύου. Χωρίς την ανάπτυξη κριτικής σκέψης, οποιαδήποτε προσπάθεια ενημέρωσης για τους κινδύνους δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική.

4. Η προβολή του ανταγωνισμού και της ατομικότητας, ως τρόπου ζωής, καταστρέφει τη συλλογικότητα, την άμεση επαφή των νέων για ψυχαγωγία και ενθαρρύνει την απομόνωση, ακόμα και τη «δημιουργία» εικονικού κόσμου, μέσα από το διαδίκτυο.

5. Τα εξοντωτικά καθημερινά προβλήματα, που αντιμετωπίζει η λαϊκή οικογένεια, εργασιακά, οικονομικά και άλλα, λειτουργούν ανασταλτικά στο να ανταποκριθεί στο ρόλο της, ως προς τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

6. Πέρα από τις αναφερόμενες στην Έκθεση επικίνδυνες χρήσεις του Internet, εντοπίζουμε και άλλες, πολλές από τις οποίες αποτελούν πολιτικές των Ελληνικών Κυβερνήσεων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ορισμένα παραδείγματα: Αξιοποίηση προσωπικών δεδομένων από διαφημιστικές εταιρείες και κατασταλτικούς μηχανισμούς, απομάκρυνση εργαζομένων και φοιτητών από συλλογικές μορφές εργασίας – σπουδών και δράσης, μέσω της τηλεργασίας και των σπουδών από το σπίτι, παρακολούθηση εργαζομένων στους χώρους εργασίας.

Διαπιστώσεις και Προτάσεις

1. Θεωρούμε βασική προϋπόθεση οποιωνδήποτε νομοθετικών μέτρων τον σεβασμό της ελευθερίας της πολιτικής δράσης, της ελεύθερης διακίνησης ιδεών και των ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Εκτιμούμε ότι το θέμα της αντιμετώπισης εγκλημάτων, μέσω διαδικτύου, θα αξιοποιηθεί για την παραπέρα ανάπτυξη κατασταλτικών μηχανισμών πάσης φύσεως, όπως προβλέπεται, π.χ., στην Οδηγία 2006/24/EK (Οδηγία κατακράτησης δεδομένων) και στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, στις 22/11/2001, για τα Εγκλήματα στον Κυβερνοχώρο.

2. Η ευθύνη της ενημέρωσης για τους κινδύνους του διαδικτύου ανήκει στο κράτος και δεν μπορεί να εκχωρείται σε μη κρατικούς φορείς.

3. Η νομική αντιμετώπιση δεν μπορεί να είναι διαφορετική από εκείνη, που προβλέπεται για άλλους τρόπους τέλεσης των ίδιων επικίνδυνων και βλαπτικών πράξεων.

4. Δεν συμφωνούμε με την άρση του απορρήτου για θέματα «πνευματικής ιδιοκτησίας», με την έννοια, που η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει στον όρο αυτό.

5. Δεν συμφωνούμε με την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την κοινοτική. Βεβαίως, δεν διαφωνούμε η ελληνική νομοθεσία να παίρνει υπόψη τη διεθνή εμπειρία.

6. Η ψυχοπαθολογική διάσταση και αντιμετώπιση του εθισμού σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αποκρύπτει ή να υποβαθμίζει τα κοινωνικά αίτια του φαινομένου. Επισημαίνουμε ότι ο χαρακτηρισμός του εθισμού ως «ψυχικής ασθένειας» μπορεί να έχει σοβαρές νομικές συνέπειες στη δικαιοπρακτική ικανότητα του χαρακτηρισμένου ως «ψυχικά ασθενούς».

7. Εκφράζουμε επιφυλάξεις για το κατά πόσον ο Ο.ΚΑ.ΝΑ. είναι ο κατάλληλος Οργανισμός για την αντιμετώπιση της ψυχικής εξάρτησης.

8. Να καταπολεμηθεί η αντίληψη ότι ο Ηλεκτρονικός Υπολογιστής είναι παιχνιδομηχανή.

9. Οι τηλεφωνικές γραμμές εξυπηρέτησης πρέπει να τελούν υπό την ευθύνη του Κράτους.

10. Η σύνταξη κώδικα συμπεριφοράς στη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων δεν μπορεί να γίνει σε συνεργασία με μη δημόσιους φορείς.

11. Τα φίλτρα προστασίας πρέπει να παρέχονται δωρεάν.

12. Να απαγορευτεί η διάθεση στην αγορά προϊόντων επικίνδυνου ή προσβλητικού περιεχομένου, καθώς και παιχνιδιών, που, άμεσα ή έμμεσα, προωθούν την παιδοφιλία, την παιδική πορνογραφία, την τρομοϋστερία, το ρατσισμό, την ξενοφοβία.

13. Δεν αρκεί οι πάροχοι υπηρεσιών να *διευκολύνουν* την απομάκρυνση κάθε περιεχομένου υπηρεσιών, που υπάγονται στις παραπάνω κατηγορίες. Πρέπει να *υποχρεώνονται* να το κάνουν. Να εξεταστεί και το ενδεχόμενο ποινικής ευθύνης των παρόχων.

14. Έχουμε σοβαρές επιφυλάξεις για ενδεχόμενη καταγραφή των χρηστών των Internet café.

Οι Εισηγήσεις έγιναν δεκτές, κατά πλειοψηφία, και συναπαρτίζουν την Έκθεση της Επιτροπής, η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 27 Ιουνίου 2008

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΔΡΑΚΤΑΣ

Ο Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΪΔΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΛΥΣΑΝΔΡΑΚΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

**ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΑΥΓΕΝΑΚΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΕΡΜΕΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΡΙΝΙΩ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΡΙΑΔΝΗ ΜΑΝΟΥΣΟΥ –ΜΠΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΓΑΣ
ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΑΚΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΛΑΓΚΟΥΔΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΡΥΦΩΝΙΔΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΙΑΡΤΣΙΩΝΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΓΙΑΝΝΗΣ**

**ΜΑΡΙΑ – ΕΛΕΝΗ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΓΡΗΓΟΡΑΚΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΤΑΛΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΕΓΚΕΡΟΓΛΟΥ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ - ΣΥΛΒΑΝΑ ΡΑΠΤΗ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΟΒΛΙΑΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΩΓΑΣ
ΗΛΙΑΣ ΠΟΛΑΤΙΔΗΣ**